ДАЬКЪАЛА ХИЛДА СОВЕТСКИ КОНСТИТУЦИ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ

арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 98 (2723) | Кхьра, 5 декабрь, 1962 ш. | Мах 2 кеп.

Художника В. Жаринова плакат. ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪА ИРАЗА КОНСТИТУЦИ

Ала а доагІаш оал СССР Конституцех дунен тІа эггара а демократическегІа дола Конституци. Советски Конституце а цунга хьежжа долча союзнии автономнии республикай конституцей а ларда тІа Іалальмате доккхий толамаш даьхад вай мехко экономикеи культуреи дегІайоалаяра.

Боккха политически лоархІам болаш хІама дар 1936 шера 5 декабре Советски Социалистически Республикай Союза хІанзара Конституци тІаэцар. Мехка котъяьннаяр социализм, эксплуататорски классаш дІаяьхаяр, хьаяьяр социалистически общество. Конституце дІачІоагІйир Коммунистически парте хьалхленца вай мехкарча болхлой классо, беррига къахьегамхоша яьха уж дуне цецдоаккхаш йола коталонаш.

Хьалха цІаккха а ца хиннача тайпара чІоагІа йоаржайир Конституце социалистически демократи, пачхаьалкхен аппаратеи цун дерригача доакъойи болх вІашагІболлача шерагІа юкъейоалайир демократически принципаш, пачхаьалкхен а общественни а вахара дерригача доакъошка чІоагІйир демократически порядкаш.

СССР Конституце дуккха политически паргІатонаши социальни бокъонаши еннай советски наха. МалагІча къамах, расах ва аьнна доацаш закона хьалхашка массавола саг цхьатарра ва, цхьатарра я массане а бокъонаш, берригней а я деша, кепа йоазон, митингийи собранейи, пачхаьалкхен органашка харжа а хержа хила а бокъо, иштта массане а бокъо я къахьега, салаІа, пачхаьалкхен чотах деша а дарба дайта а, къавелча материальни Іалашвара, пачхаьалкхен, боахама, культура вахара дерригача доакъошка маІача наха нийсса бокъонаш я кхалнаьха а.

Вай ханарча наха, советски Іаьдал латтача шерашка хьалкхийнача наха, тамашъяц цу ерригача бокъонех. Цхьабакъда, цу тамашийна ца хетача гІулакхий маІан кІоарга да. Мел лоархІам болаш да Конституце тІа дІаяздаь дола, масала, ер дешаш: «Болх ца бечо хІама а даац». Цу лоаццача дешашта тІехьашка бІарчча зама латт. Уж дІаязде торо хиларо хьахьокх дуккхача бІаь шерашка наха дагаяьлла хьаькъалеи нийсхони общество хьаяь хилар. Цудухьа лоархІ вай Конституци дунен тІа эггара а демократическегІа. СССР Конституци тІаийца тахан ткъаь ялх шу дуз. Доккхий хувцамаш хиннад цу шерашка вай мехка. Ше дегІаяра кердача, эггара а лоархІамегІарча хана чу—шерра йоаржаяь коммунизм хьалъяра хана чу еннай Советски Союз. Кердача, лакхагІча лагІа тІа яьннай социалистически демократи. Деррига кердадараш. советски общества вахаре хинна лоархІамегІара хувцамаш чулоацаш хургда хІанз КПСС XXII съезда соцамга хьежжа оттадеш латта керда СССР Конституци.

Пачхаьалкхен функцеш кхоачашъяра гІулакха беррига нах юкъеозара хьакъехьара Ленина хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдеш да вай. «ХІара советски саг общества гІулакхашта доал дара юкъе хьинаре дакъа лоацаш хилар! — из да вай лозунг, вай декхар», — яьхад Никита Сергеевич Хрущева XXII съезде.

Вай мехка Іаьдал наьха бе доалл. Из хьагуш да Советаша беча деррига чулоацача а тайп-тайпарча а балхах, царна гонахьа дуккха а къахьегамхой самодеятельни организацеш хиларах, Советашка хержача нахах. Из а советски саго тамашъеш хІама дац, хІаьта а маІан доккха долаш гІулакх да. Хьажал малаш ба вай республике Лакхехьарча Совета депутаталла хержараш. Наьсарен районера комбайнер Олигов, Шелковской районера доярка Авилова, Грозненски нефтемаслозавода установка начальник Летковская, иштта кхыбараш. Советий депутаташ берригаш а къахьегаш бола нах ба. Царна юкъе ба болхлой, трактористаш, Іилмахой, писателаш, иштта кхыбараш.

Цхьаккха а лоархІамерча дешах бола соцам тІаэцац вай правительства къахьегамхой собранешка, производственни совещанешка, кепа йоазонца, радиоца массане а дакъа а лоацаш демократически наькъаца из дош дийцача мара.

Цхьабакъда, из хинна Іац пачхаьалкхенна доал деча вай лоацаш дола дакъа. Денгара-денга дукхагІа хулаш латт советски наха общественни хьисапе лелаеш йола пачхаьалкхен органий функцеш. Уж функцеш кхоачашъяра вІашагІъехкаш я, масала, къахьегамхой депутатий Советашкара общественни отделаш, новкъостий судаш, общественни порядок лораю дружинаш.

Шерра йоаржаяь коммунизм хьалъеча хана тІехь-тІехьагІа дукхагІа дакъа лоацаргда советски наха общественни гІулакхашта доал деча. Из дергда хІара къахьегача сага вахара материальни а культурни а хьалаш тоадара, халкъа представительства формаши хоржама система принципаши дІахотоаяра, коммунизм хьалъяра лоархІамегІара дешаш халкъо дувцара практика шеръяра, Іаьдала органий балха лоаттабеча халкъа тІахьожама формаш шеръяра, кулгалду органаш даима хувцара, еррига органаш харжара принципаш бокъонца чакхъяхара наькъаца.

Дерригача халкъа цІей — Советски Конституце ди — дезду укх шера КПСС Центральни Комитета ноябрьски Пленума решенеша вай мехкарча къахьегамхой хьинар чІоаггІа айдаьча хьалашка. Шоай кулгашца кхоачашъю советски наха парте XXII съезда решенеш, хьалъю коммунизма материально - технически база, тоаю политически организаци. Коммунистически парте хьалкхебаьча советски наха шоай деррига хьинар ура а оттадаьккхы а чІоагІбергба Советски пачхаьалкхен низ, лакхдергда цун сий, ца хаддаш къовсам лоаттабергба вай мехка коммунизм хьалъяра.

Даьхенна — 65 эзар тонн шура

* * *

Шура дукхагІа яккхара торонаш корая̈ьй

Сунженски района «Красная Армия» яхача колхозерча доаханга дахача шера хинна хьал дац. ДІаьхача ахкана лаьттача йокъало доккха зе даьд боахама. 200 гаргга гектар долча лаьттан тІа силоса лаьрхІа дІайийна хьажкІаш маьлхо йоагайир. Цудухьа вІаштІехьдаьннадац колхоза планах лаьрхІа хинна силос Іалашъе. КІезига я йол а. Нагахьа сана хІанззехьа а доакъара уйла ца йойя Іа юкъе деннача хана кхы а халагІа хургда фермана ший декхараш кхоачашде. Силоси йоли кхою хьайбаш леладераша. ХІана аьлча доахан дахка доладелча царна дІадала хІама хургдац.

— Шура дукхагІа йоаккха я из,—йоах зоотехника нов. Старкова. — Оаха хІанззехьа а дикагІа дола доакъар лора ца дойя доаггІача тайпара кхаба торо хургьяц.

Бакъда, цу гІулакхо ший ладраш ютар. Шура кІезигьяла йолаелар. Нагахьа санна август бетта 105 эзар килограмм шура яьккхаяле октябре 90 эзар килограмм мара яккханзар ерригача ферме.

Цхьа торо ца лехача хІама хургдоацаш дар гІулакх. Колхоза правлене вІашагІкхийтар кулгалхой.

Шин шера тоъал ча ма дий вай колхозе. Цунах пайда эца хьажа деза, яхаш дувцар гулбеннараша.

ШоллагІча дийнахьа цхьан пІелгала сомал долча аьшка турбех Іургаш доахаш, уж вІашагІхетташ боахкар пхьоаллера болхлой. 3—4 сахьат далалехьа вІашагІбеллар ший тайпара цхарал. Из лафетни тележка чу Іочубеллар хьастамашца чІоагІ а баь. Пенах гІолла цхьа турбилг араяьккхар. Цу чу гІолла тележка чу дІа чу ухаргба пар. «Беларусь» яхача трактора тІехьа а йийза ча аргІа латтача дІайигар керда агрегат. Ча теда машин болх бе йолаелар. 30 минут ялалехь кагех хьалийзар тележка. Цул тІехьагІа хий а теха тІера дІакъайлар. Ферма юхе будка чу боккха ей латт кхехкаш. Цу тІа ягІача приборо хьахьокх масса атмосфера таьІа ба пар. Будкана юхе хьайоалаю кагех йиза тележка. Моторисгo ейи тележкеи хьамча турбалгаца вІашагІхотт. Кагашта юкъе боал бІайха пар. 6 сахьат доаккх тележка иштта яьна юхе латташ. Цул тІехьа трактора тІехьа а йийзе базе дІачуюг из. Іы хьал а ухаш аьта дІайха ча Іочудех хьай чу. Концентратех йизза ведараш а йолаш царна юхе латт дояркаш. Боарам хиллал концентраташ тох цар чах. ТІаккха вІашагІа эду. Доахана чам болаш дуъ из!

Цу тайпара кийчдаь доакъар хадданза хул доаханна. 4 тележка я ферме из болх беш.

— ХІанз сагота дац тхо, — йоах ферма болхлоша.— Доакъар шортта хиннад тхога. КІезиг-дукха юкъ-юкъе йоли силоси а луш чаца Іангара доахаргда оаха доахан. Дика беркат доал тхона цох.

Дала а доал царна чах дика беркат. ХІара денна ІотІаетталу шура. Нагахь санна кердача хьисапе доахан кхаба доладалалехьа дийнахьа ерригача ферме 2700—2800 килограмм мара шура йоаккхаш хиннаеце, хІанз 3000 — 3500 килограмм йоакх.

Цул совгІа, цу гІулакхо дуккха кІезигбу кулг-карара къахьегам. Из беррига болх цхьан трактористои виъ скотникои кхоачашбу.

М. ЗАНГИЕВ.
тха собкор.

Доакъар доллашехь а шура кІезиглу

Грозненски районерча «Горячеисточненский» совхоза доахан дика да. Вай республике дукха совхозаши колхозаши яц цигара дараш санна дикача фух доахан долаш. Уж да племенной красно-степной фух.

Цудухьа бар уж планах хІара фуражни Іаттагара шера 2500 килограмм шура яккха езаш. Цхьабакъда, дІабахача цхьайтта бетта яьккха шура 1650 килограмм мара яц.

Фу бахьан да совхозе селла кІезига шура яккхар?

Специалистий бехка бизза пайда эцанзар совхозо шура яккхара эггара лоархІамегІа йолча ханах—ахках.

Доакъар доацаш хала Іа даьккха доахан лерттІа кхоабарг долаш гІулакх вІаштІехьдаккханзар совхоза специалисташа. Из бахьан долаш шура дукха алсамъяланзар.

Іалаьмате во лел цига хІанз а, шура яккхара гІулакх. Совхозерча 900 гаргга болча фуражни Іаттах ахаш да хІанз шура кІезигьяь. Царех да №№ 5, 6 йолча Іулашцара доахан. Цу Іулашкарча 184 фуражни Іаттагара октябрь бетта 21 тонн шура яьккхаяле, ноябрь бетта 17 тонн совгІа мара яьккхаяц. Духхьал цхьан бетта цига 4 тонн шура кІезигьяр хьайбаш леладерий йоккха ледарло я.

Бакъда, цар торо я доахангара шура дукхагІа яккха. ХІанз а доахана телаш шортта силос, барда, йол, ча да. Ала деза, шура кІезигьялар бахьан торонех пайда ца эцилга долга. Нагахь санна цига зоотехнически бакъахьа оттаьча рационах доахан кхаьбача кхыча бесса хургдар совхозера гІулакх. Цхьабакъда, цига рационах кхабац доахан. Цу совхозе дукхагІа йолча хана ца хаддаш массехк дийнахьа силос тел. ТІаккха, наггахьа йол кхосс. КІезиг - дукха мара жом хилац. Цу тайпара кхоабача доаханна цхьан дийнахьа сов дукха доакъар хул, хІаьта шоллагІча дийнахьа хайра доакъар а доацаш латт. Иштта уж кхабаро доакъар доллашехь шура эшайолийт.

Цудухьа совхоза кулгалхой, къаьстта цун керттера зоотехник нов. Мячин, декхарийла ба йоаггІача бесса рацион оттаяь доахан кхаба.

Кхы а вогІа да цу совхоза №№ 1, 2 йолча Іулашкара гІулакх. Цига дийнахь-бус хІара фуражни Іаттагара йоаккха шура 3 килограммага дІакхачац. Дукха ха йоаццаш бригадирала хьожаваьча Дудаев Іаьлас йоах, дояркаша дукхагІа йолча хана силос мара телац доаханна. Цул совгІа во кийчъяьй совхозера хьайбай помещенеш а. Кора бІалгаш доацаш, бІарчча рамаш йоацаш помещенеш я цига. Цу тайпара дола кхоачамбоацараш дукха да совхозерча хьайбай боахаме.

Цхьа бутт мара бисабац ер шу чакхдала. ХІаьта совхозе дедезараш геттара дукха да. Къаьстта чІоагІа теркам тІабахийта беза пачхаьалкхенна 5 эзар центнер совгІа шура дІаялара. Ховш хила беза совхоза кулгалхой пачхаьалкхенна шура дІаялара план кхоачашъелга шоай керттера декхар долга. Торонех бизза пайда а эцаш лоаццача хана тоаде деза доахан кхоабилга а. Беррига хьайбаш леладераш оарцагІа баха беза цу гІулакха.

«Сердало» газета райдови бригада: М. ЛЮМИЕВ — скотник, О. ЯКШИНА, Т. ХАМИДОВА — дояркаш, З. ГЕЛИСХАНОВ — тха собкорр.

* * *

Краснодарски край. Новкъоста Н. С. Хрущева КПСС ЦК Президиумага дахьийтача «Шера итогаш ярахи ялат доаккхилгеи кийчделгеи совдаккхарах и» яхача Записка тІа хьоахадаьд Гульковински района «Кубань» яхача совхоза карагІдаьнна хІамаш. КПСС ЦК мартовски Пленуме совхоза критика йир, боахаме оахаш долча лаьттай дукхагІдолча даькъ тІа хьалхагІа баьцаш ювш хинна хиларах. Совхоза кулгалхоша, шоашта яь критика дІа а ийца, нийса соцам бир.

Укх шера дикка дукхагІа дІадийнад гуйран кІа, хьажкІаш, шекара свекла, горох, кхыйола маьхера культураш. Из бахьан долаш дикка дукхагІа даьлар ялат. Семилетка диълагІа шу доккхийча производственни толамашца чакхдоаккхаш я совхоз. Ялаташ дІадийнача дерригача лаьттан тІара юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 32 центнер йоаккхаш ялат даьккхад —ерригача крае эггара чІоагІагІа хьийкъа ялат да из. Деррига чудена ка бола ялат соахкарчул шозза дукхагІа да.

Ялатий боахам чІоагІбаро йиш хилийтар хьайбай боахаме а доккхий толамаш даха. 10 бетта даьккхад оахама 100 гектара лоархІаш 80 центнери вокх лаьттан 100 гектара лоархІаш 17 центнери дулх. Юртбоахамерча лаьттан хІара 100 гектара лоархІаш 308 центнер шура яьккхай.

ДІадувча лаьттай структура эргайоахаш тоа а еш, совхоза болхлоша лаьрхІад 1963 шера оахаргдолча дерригача лаьттаех 60 процентал кІезигагІа доацаш дар ялатаашта къоастаде. БІаьстанга хІанзле а кийчо еш ба полеводаши механизатораши. Ханнахьа зябь аьха баьннаб. Кийчдаьд дикагІдола сортовой фу. Занятеш йолаеннай полеводаша, хьайбаш леладераша, механизатораша шоай говзалаш лакхъеш йолча агрозоотехнически курсашка, тайп-тайпарча кружокашка.

Дика хьал долаш а культурно а бах хьалха латтача боахамера къахьегамхой.

Сурта тІа: (хьалхашкахьа): 1963 шера перспективни план оттаеш боахк «Кубань» яхача совхоза специалисташ. (Аьрдехьара аьттехьа) воккхагІвола экономист М. И. Гуль, керттера зоотехник З. И. Гугля, керттера инженер А. Д. Рубан, совхоза директор Л. И. Максимов, керттера агроном П. Ф. Куций, агроном-семеновод П. Н. Прокопова.

Е. Шулепова сурт. ТАСС фотохроника.

КПСС ДЕЛЕГАЦИ ПРАГЕ

ПРАГА, 3 декабрь. (ТАСС). Чехословаке Коммунистически парте ЦК йийха тахан укхаза кхаьчай КПЧ XII-гІча съезде ена, КПСС ЦК Президиума член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Л. И. Брежнев керте латта Советски Союза Коммунистически парте делегаци.

ЧССР-еи СССР-еи пачхаьалкхений байракхашца егача вокзале делегаце дег тІара моаршалаш телаш бар КПЧ ЦК хьалхара секретарь, ЧССР президент Антонин Новотный, КПЧ ЦК политбюро член, ЧССР правительства председатель Вильям Широкий, КПЧ ЦК Политбюро член Иржи Генрих, кхыбола официальни нах.

ИОСИП БРОЗ ТИТО СССР-е ВАР

ЧОП (Закарпатски область). 3 декабрь, (ТАСС). СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева вийха ший сесагаца тахан Советски Союзе кхаьчав Югославе Халкъа Федеративни Республика президент Иосип Броз Тито. Цунца ба Союзни исполнительни веча председатела заместитель А. Ранкович, Сербе Халкъа скупщина председатель И. Веселинов, Македоне Халкъа собране председатель Л. Арсов, Хорвате Исполнительни веча председатела заместитель И. Краячич, кхыбола нах. Цу поездаца хьакхаьчав Югославера СССР посол А. М. Пузанов.

Украински лаьтта Югославе президенти цунцара цун новкъостийи дег тІара, безаме тІаийцар. Воински ІаьдалагІа сий дир президента. Баьхкарашка моаршал хоатташ къамаьл дир УССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела С. А. Карпака. Жоп луш къамаьл дир Иосип Броз Титос.

А. И. МИКОЯН МОСКВЕ ЮХА ЦІАКХАЧАР

Кубе вахачара 2 декабре Москве юха цІакхаьчав СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель А. И. Микоян.

(ТАСС).

Беррига низ план кхоачашъяра

Юртбоахама шу чакхдаьккха бовлла боахк юрта боахама къахьегамхой.

Республика хьайбаш леладераша чІоагІа къахьийгад 1962 шера. ДІабахача 11 бетта колхозашкеи совхозашкеи дукхагІа хьа а даьккхад, пачхаьалкхенга дІа а дехкад дулх, шура, фуаш, тха. Ханал хьалха кхоачашъяьй пачхаьалкхенга тха дохкара план, кхоачашъяь йоалаш латт шера йола дулх дохкара план. Парте ЦК ноябрьски Пленума решенешта жоп луш Шелковской районерча Ленина цІерахча, «Красный пахарь» яхача, Фрунзе цІерахча, Кирова цІерахча колхозаша, № 3 йолча Грозненски района совхозо, Наурски, Калиновски яхача совхозаша, дуккхача кхыча боахамаша ханал хьалха кхоачашъяьй шера йола пачхаьалкхенга шура йохкара планаш.

Цхьабакъда, иштта дика массайолча фермашка а лелац гІулакхаш. Эггара хьалха цІенхаштта тІехьадисад шура йохкара план кхоачашъелга. Пачхаьалкхен доккха декхар тІадисад Грозненски, Гудермесски, Сунженски производственни управленей дуккхача боахамашкарча хьайбаш леладерашта.

ГІулакх сенах латт аьлча, из латт хьалаш цхьатарра доллашехьа а, боахамий производства боарам тайп-тайпара болаш дола керттера кхоачамбоацар хьайбаш леладечара хІанз а дІадаккханза хилар. Масала, хьаэцаргья вай Шелковскойи Урус-Мартанеи районаш. Шура йохкара план укх шера 1-гІа декабрь тІакхоачаш Шелковской района боахамаша 96 процент мара кхоачашъяьяц, соахка цу ханналца ехкачул 9 процент дукхагІа шура шоаш дІаенна йоллашехьа, хІаьта Урус-Мартана районе 70 процент мара кхоачашъяьяц, дІалуш йола шура дикка кІезигьяьй. Цхьабакъда, деттача доаханна эша хьалаш Урус-Мартана районе дикагІа да, Шелковской районерчул.

Племенной доахана ферма а йолаш йолча Горячеисточненски совхозе шура йохкара план 60 процент мара кхоачашъяьяц.

ГІулакхаш ишта латтара керттера бахьан да доаханна гІулакх во дар а уж во кхабар а, фермай рузкъан хьурмат ца дар, «Горец», «Красноармейский», «Горячеисточненский» яхача совхозийи Грозненски производственни управленеи специалистий оагІонгахьара хьайбай боахамашта кулгал во дар. Цудухьа чІоагІа тІехьадисад шура йоаккхилгеи пачхаьалкхенга йохкилгеи. Шера йола шура йохкара план кхоачаш ца еш дусаш латт цу тайппара Грозненски, Шаьла, Сунженски, Наурски районий боахамаш а.

Шурий хьоанал 2,3 дакъа лакхъяь а лакхъяра чотах массехк эзар тонн совнагІа шура яккха йиш йолаш яр республика колхозаши совхозаши. Цхьабакъда, из даьдац. Шурий хьоанал цхьадолча боахамашка лакхъе езача метте, кхы а лохъеш латт.

Шурий хьоанал 3,8 процент я Гудермесски районе, хІаьта дуккха Іилман болхлой болаши хьайбаш леладара дикагІа йола Іилман методаш гойта езаши болча Предгорни опытно-хьокхама боахаме 3,5 процент мара яц шурий хьоанал.

Шоай декхараш кхоачашдара мел эша торонаш йолаш ба республика хьайбаш леладераш, эшар хІама дац царех пайда эцилгеи хІара ферме тІагІертта болх белгеи мара.

Оаш дикка толамаш дахарга сатувсаш я Даьхе, республика хьайбаш леладераш!

1962 шера 1 декабрь тІакхоачаш шера йола хьайбай продукташ йохкара план мишта кхоачашъяьй хьахьокхаш йола

СВОДКА

(шера планаца нийсйича процентаща)

	Дулх.	Шура.	Фуаш.
Наурски управлени	105	90	94
Наурски	113	85	89
Надтеречни	108	90	135
Шелковской	98	96	95
Сунженски	100,1	87	100,3
г. МагІалбик	120	87	70
Сунженски	93	86	104
Наьсарен	91	91	147
Первомайски	77	101	106
Гудермесски	96	88	64
Ножай-Юрта	106	87	113
Курчалой	102	89	84
Гудермеса	97	93	53
Ведана	96	92	98
Шаьла	87	85	48
Грозненски	92	76	92
Ачхой-Мартана	106	90	99,3
Грозненски	92	75	92
Советски	91	98	117
Урус-Мартана	86	70	81
г. Грозный	115	64	—
Ерригача республике гІолла	98	84	96

Кузбассерча доккхача химена тІакхийттай керда лоархІамера производство — Кемеровски химически комбинате болх бе йолаеннай капролактам доаккхача цехий комплекс. Капролактам — кхеран кІор чакхбаьккхача хьахула продукт, синтетически хьоаса беча заводашка эша маьхера бедал.

Сурта тІа: лактам доаккхача цехе.

В. Соболева сурт. ТАСС фотохроника.

ЭГГАРА НИЙСХО ЙОЛАШАГIЕИ ДЕМОКРАТИЧЕСКЕГIЕИ ДАР

ХЬАМСАРЧА ПАРТЕНА ДЕГ ТIАРА БАРКАЛ

Дукха хIамаш дагадох тахан— Советски Конституци дездеча дийнахьа. Доккха цIей да из, къаьстта тхона, гIалгIай кхалнаха. Революци хинначул тIехьагIа мара ейзаяц тхона бокъонца йола маьлха сердал. МаIача наха нийсса бокъонаш еннай тхона партеи правительствaи.

Советски Iаьдал далалехьа набарах а дагадохаргдацар гIалгIай кхалсаг мехка парламента депутаталла хоржаргья, аьнна. Се Москве сессе йодача хана дагаух сона из. Советски Iаьдало бокъо еннай сона а со санна болчарна а деша, къахьега, салаIа.

Ер пхелагIа шу да аз звеньевойла болх бу. Аз а соцарча новкъосташа а бIаьш тоннаш хьажкIаш дIаеннай Даьхенна 30 гектар хулча лаьттан тIара. Укх шера йокъал латтар бахьан долаш кIеззига эсала хиннаб тха хьувкъам. Бакъда, хьатIадоагIача шера юхаметтаотторгда оаха из зе. Тха участкера лаьтта аьха даьннад. ХIанз кхашка удобренеш тIаувза доладеннад тхо.

Сона дика хет се коммунизм хьалъеча къахьегаме дакъа лоацаш йолаш, дика хет сона со санна бола кхалнах маIача наха нийсса шоай никъ хьаллаьца дIаболхаш. Дукха ба тха районе цу тайпара кхалнах. Уж ба организацешка, учрежденешка, совхозашка, кхычахьа. Наьсархошта дика йовз къахьегамхой унахцIено лораеш йола района амбулаторера болхло Муталиева Рая, КПСС райкома кхалнаьха отдела заведующи Арчакова Ина, райбольницера лор Горчханова Хьава, дуккха кхыбараш а. Доккха новкъостал ду цар коммунистически вахар хьалдеш боахкача советски къахьегамхошта.

Тахан, Советски Конституце ди дездеча дийнахьа оаха, гIалгIай кхалнаха, дег тIара баркал оал партенеи правительстванеи.

З. КУСИЕВА,
СССР Лакхехьарча Совета депутат, Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза звеньевая.

Сурта тIа шоана бIаргагу гIалгIай йоI Цурова Рукъет. Берий лор я из. Цуровас болх бу Грозне № 8 йолча городской больнице.

...Тахан вайна тамаш хетац гIалгIай йоI лор, инженер, Iилмахо, хьехархо я аьлча. КIезига бац вай цу тайпара кхалнах. МаIача наха нийсса йолча шоай бокъоний даьй а хинна дIаэттача нохчийи гIалгIайи кхалнаха хьинаре дакъа лоац вай мехка сийрда кхоане — коммунизм хьалъеча...

Из деррига а царна деннар Советий Iаьдал, Коммунистически парти, вай Конституци да.

Цурова Рукъета 1962-ча шера толамца чакхъяьккхай Орджоникидзера медицински институт. Къона лор безаме тIаийцар № 8 йолча горбольница коллективо. Хоза хеташ дувц Рукъета хьалхарча деношка шийна отделене заведующе Клавдия Яковлевна Мокроусовас даь новкъостал.

— Сона цIаккха а йицлургьяц Клавдия Яковлевна, — йоах къоначa лора, — хIана аьлча эггара халагIча хана дикагIча новкъоста санна сога бIаргкхоабаш, сона ца ховр хьахьехаш хилар из. Дег тIара баркал цунна!

Аз доккхал ду закон

Денгара денга дикагIа тоалуш, хозлуш доагIа вай вахар. ДIахо йодача хана а наьха ираз, вахар кхы а тоадара дола наькъаш белгалдаьхад вай хьамсарча парте Программа тIа. Цхьабакъда, из сийрда кхоане хьаяра массане а хьинаре къахьега деза. Из дика кхетаду тха 1 Мая цIерахча колхоза механизатораша.

Советски Iаьдал отталехьа вIалла хила йиш ца хинна бокъо еннай Советски Конституце. ХIара советски сага бокъо я къахьега. Сай бокъонах бизза пайда эцаш трактористалла болх бу аз тхоай колхозе. Согара трактор «ДТ-54» яхача марках я. Нормах шера 1700 гектар кIаьда оахам де дезар са. ХIаьта аз сай новкъостаца Хажмурадов Салманаца дIабахача цхьайтта бетта 2400 гектар аьхай.

Трактора цIаккха а ремонт ца еш даьд оаха укх шера уж балхаш. Из вIаштIехьдаьннад тха оаха тхоай балха говзал даиман лакхъеши трактор дикача технически хьала тIа лелаеши хиларах.

Тхона дегаш гIоздоахаш а хьинар айдеш а бола боккха кхаъ хилар, КПСС ЦК ноябрьски Пленумах, цун решенеех. Пленума решенеш сийленца кхоачашъяра керда декхараш тIаийцад оаха. Уж да трактора ремонт ца еш графиках боагIачул совгIа ялх бетта цунга болх байтар. Из декхар кхоачашде вIаштIехьдаргдолаш ду оаха трактора гIулакх. ХIана аьлча доал дарга хьежжа мара болх бац технико.

Со хIанз а зябь оахаш ва. Зябь ахар бехктокхаме гIулакх да. Оаха тахан лаьтта кийчдарга хьежжа мара вIаштIехьдаргдац кхоана дика хьувкъам чуэца а. Семилетка пхелагIча шера оаха кхоачашде деза декхараш хIанззе а цIенхаштта кийчо е езаш да. Цудухьа хIанз къаьстта теркам тIабохийт оаха зябь яхара. ЦIаккха а хиннадац са цу балха юкъе гIалат. Даиман агрономаш раьза хургболаш бу аз из болх. ДIахо йодача хана а иштта дика чакхдоаккхаргда аз из лоархIамера гIулакх.

Доккхий а сийлахь а декхараш да тхона, юртбоахама болхлошта, хьалхашка латтараш. Тахан коммунистически парте тхогара дIадех юртбоахама деррига доакъош дегIакхувла темпаш сихъелга, кIезигагI рузкъа дIа а ухийташ дукхагIа дикагIа йола продукташ яхар. Тхоай колхозхошца цхьана аз а дош лу из сийлен декхар дизза кхоачашдара ди тIехьа хьинар совдоахаш къахьега.

Х. ХАМЗАТОВ,
Грозненски районерча 1 Мая цIерахча колхоза тракторист.

ДоттагIлено новкъостал ду

Советски Конституце зIанараша сийрдадаьккхад вай мехкарча дерригача къамий вахар.

Вай мехка эггара везагIа вар саг ва. МоллагIча къамах из вале а, моллагIа болх беш из вале а къахьегамхочун сий ду вай мехка, из лоархI.

Тайп-тайпарча къаман болхлой ба аз кулгалдеча ремонтни группе. Уж ба эрсий, нохчий, украинцаш, татараш, иштта кхы а. Барт тайна, цхьа дезал санна къахьегаш я тха коллектив. Иштта дика къахьегарца торо хул цеха хIара бетта йола производственни план кхоачашъе а тIехкхоачашъе а. Ноябрьски план 108 процент кхоачашйир тха цехо. Укх шера октябрь бетта сийлен коммунистически цIи елар ремонтникий группана. Барт-цхьоагIо йолаш, вIаши хьожаш, боккхача безамца къахьег тха коллективо.

Дика лел производственни квалификаци лакхъяра гIулакх. Укх шера 7 саго шоай разрядаш лакхъяьй. ДукхагIбараша шоллагIа йола говзал Iомаю. Группе дукхагIа бараш кагирхой ба. Шоай балха опыт, говзал дIахьех царна боккхагIчар. ЦIаккха шоай тахан де дезар кхоаненга дилла чуболхац ремонтникаш.

Ший болх дика ховш, болхлошта везаш ва цеха начальник Фаиз Ахонович Мустафин. — «Ер санна волча кулгалхочунца болх бе хала дац», — оал болхлоша. Цул совгIа Мустафин конкретни экономика кулгалдеш ва. Цеха болхлой берригаш а ух занятешка.

Гойтара агитаци дика вIаштIехьъяккхарах заводе хьалхара моттиг лелаю тха цехо. ЦIена я болх беча моттиге. Оахош хьа а ена цеха гонахьа дIаегIай сомий гаьнаш. Доккха дакъа лоац ремонтникаша общественни порядок лораяра а.

Иштта барт тайна долаш, болх дика беш, цхьа дезал санна, Советски Конституце бокъонех дахаш да тхо. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча тха коллективо берригa низ тIабахийта къахьегаргда КПСС XXII съезда решенеш толамца кхоачашъяра.

В. ЛОБАНОВ,
химзавода № 12 йолча цеха ремонтникий группа кулгалхо.

САГ БАХЬАН ДОЛАШ

Шерагара шу массаза доал дегIаух Конституце тIа чIоагIдаь долча социально-культурни гIулакхашка Советски паччахьалкхено дIаухийта ахча.

Къабенна а, цамогаш бола а, болх буларгбоаца а нах Iалашбара бокъо кхоачашъеш долча гIулакхех цаI да паччахьалкхен социальни страховани. Советски Iаьдал эттача шерашка чIоагIа лакхъеннай социальни страховане бюджет. 1942 шера денз 7,4-зза лакхъеннай из. ХIаьта 1962 шера социальни страховане бюджет дIакхаьчай. 8.433.277 эзар сомага.

КПСС XXII съездо яьча решенех кхы а чIоагIагIа теркам бу вай мехка социальни страховане гIулакха. Партеи правительстваи советски наьха мел йоакхо ю хьахьокх вай республикерча масалаша а. 1962 шера паччахьалкхен бюджетах вай республике 4 миллиони 42 эзари сом дIадохийтаргда ханна болх бе йиш йоацаш бисача наха телача пособешка, берах болчеи бераш даьчеи исташта луча пособешка — 1566,7 эзар сом, керда даьча бераштa гIулакх дарга — 176 эзар сом. 1962 шера духхьал социальни страховане чотах санаторешка дарба деш хиннав 3424 саг, салоIама цIеношка салоIаш хиннав 9307 саг, туристски базашка — 9600 саг, профилакторешка — 800 саг.

Цу дерригача гIулакхаша советски наьха вахар тоаду, коммунизм хьалъеча доккхий толамаш даха торо хулийт. Цхьаккха моттиг яц вай мехка партеи правительстваи къахьегамхой йоакхо еш хилар хьа ца гуш.

Советски Конституце тIа белгалъяьха советски сага бокъонаш бокъонца кхоачашъеш хилар къаьгга хьагуш да дуккхача къамах бола нах бахача вай республике.

Болхлой класса карагIдаьнна доккхий хIамаш Советски Конституце чIоагIдаро а уж вахаре кхоачашдеш хиларо а хьахьокх социалистически паччахьалкхе бокъонца йолча демократе паччахьалкхе хилар.

Л. ОСТРОВСКАЯ,
облсовпрофа социальни страховане йоккхагIа йола инструктор.

Совнархоза гIишлош еча № 4 йолча управлене каменщикалла болх беш ва Худаев Супьян. Массаза тIехкхоачашъю цо ший балха нормаш.

Советски Конституце ди дездеш социалистически яхье белгалваьнна дика болх бир нов. Худаева.

Сурта тIа: каменщик Худаев Супьян.

И. Плиева сурт.

Вай вахар иразе да

Литературахи боккхача наха дувцачохи мара йовзац сона дIаяха хала зама. Цар дувцарах къаьстта хала хиннад цу замах лоаман кхалсага вахар.

Доккха дукъ дар цу хана кхалсага тIалаьттар. Деша, общественни вахаре дакъа лаца йиш яцар цун. Советски Iаьдал даьннача хьалхарча деношка денз хувцаделар кхалнаьха гIулакх. СССР Конституце тIа дошо алапашца дIаяздаь да маIача сага нийсса кхалсага бокъо хилар а боахама, паччахьалкхен, культурни, общественни вахара дерригача доакъошка дакъа лаца йиш йолаш кхалсаг хилар а.

1960-ча шера Фрунзенски политехнически институт чакх а яьккха инженер-строитель хилар сох, эзараш-эзараш болча дийша баьннача а дешаш болча а советски кагийча наьхеи мехкарийн санна паччахьалкхено йизза йоакхо йора тха а. Хьехаш дикагIбола хьехархой бар, мах боацаш чуIе общежити яр, цул совгIа стипенди телар.

«Гипрогрознефть» архитектурни отделене болх беш я со хIанз. Безаме болх ба са бар! Вай мехка дуккхача лоархIамерча экономически районашка хьалъергйолча мехкдаьтта чакхдоахача заводий проект оттаеча дакъа лоацаш хиннай со. Город Грозне наха чубаха хьалдеча цIеной, «Гипрогрознефть» кердача здане, Российски Федераце цхьан областе хьалъергйолча кердача мехкдаьтта чакхдоахача завода проекташ оттаяьй тха отделои са группаи.

Эггара хьалха тIахьожаш саг а воацаш оттаяьй аз проект лабораторе-мастерске. Проект къоабалъяьй. Дагадоха а йиш ярий дIаяхача хана лоаман кхалсага ший иштта болх бе йиш хургья аьнна. Се балха енача эггара хьалхарча дийнахьа денз шерра дакъа лоац аз общественни вахаре. ХIанз комсомола обкома член я со, хIаьта института сборни волейбольни команда юкъе ловзаш а я. Сай дезала юкъе санна хет сона тхоай коллектива юкъе.

Советски кхалсага бокъо, цунга кхаьча паргIато Конституце чIоагIъяь я. Къаьнарча замах юхедиса во гIулакхаш хIанз а дIададьхадац, цхьабакъда, вай къовсам лоаттабергба царца. Вай даха безам ба кердача тайпара.

Л. АЛБОГАЧИЕВА,
«Гипрогрознефта» инженер.

Литейно-механически завода литейни цехо ноябрь бетта план 113 процент кхоачашъяьй. Цхьайтта бетта планал совгIа еннай итташ тоннаш продукци.

Доккхийча толамашца накъа баьхкаб уж Конституце денна.

Дика болх барах Сийлен грамоташ, ахчан совгIаташ деннад литейщикашта Захаровайна, Логинова, Малкагова, Бахтиева, Закаева, иштта кхычарна.

Сурта тIа: хьалхарча мугIар тIа: стерженвальщица Е. Захарова, вагранщик С. Закаев, формовщикаш П. Цатурянц, Ц. Чабталов. ШоллагIча мугIар тIа: обрубщик В. Ченин, формовщик Ю. Логинов, вагранщик Р. Бахтиев.

И. Плиева сурт.

Советски демократи тоаялар

Дукха ха йоацаш американски аьшкеи болатеи институто хьакхайкадир, укх шера кхоалагIча квартале ВIашагIкхийттача Штаташкарчул дукхагIа болат даьккхад Советски Союзе.

Вай йоккха прогресс хилара тешал деш кхы цхьаькха масал а да. Из доаладаьраш а американски экономисташ ба профессор Роберт Кемпбэлли доктор Александр Тарни. Царна хайнад, 1960 шера Советски Союзе хьадаь Iаьржа металлаш Америке даьращца нийсдича 109 процент а хIаьта машиностроении металлашта кепа тохари 98 процентагара 109 процентага кхоачаш а хинна хилар. «Американски шин экономиста даьча тохкамаша хьахьокх, — яхаш язду «Нью-Йорк таймса» тIа ший антисоветски гIулакхех дика вовзаш волча «специалиста» Гарри Шварца, — шинна а мехка хетачул дуккха а сихагIа Советски Союз ВIашагIкхийттача Штаташта тIехьакхе мегаш хилар».

Дувца а сенна дувцаргда из: из гIулакх бакъдар геттара доккха хIама да! Цхьабакъда, нагахь санна историга диллача цIаккха ца хиннача тайпара лоацача ханашка цхьан ноахал хана чухь — тIехьабисача мехках тоаенна индустриальни держава хьаяр (капиталистически паччахьалкхенашта цу гIулакха бIаьш шераш ийшача метте) антикоммунизма трубодураша даь шайхалаш харц хилар доацал-теш из?

ХIанз цхьаькха пластинка йолаяьй Малхбузен буржуазни идеологаша. Бакъда, йоах цар, материальни гIулакхашта шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачащдуларгдолаш ба советски нах. Из долла хIама-м, йоах, ишта да! Цхьабакъда, наха кхы кIезигагIа лоархIаме доацаш кхы цхьаькха тайпа а ма дий вахара гIулакхаш — духови дараш. Укхазара гучаяла езаш я из, вай моастагIашта хетачох, советски общества кризис а.

Уж даьсса хабараш харц хилар дIахьокха хала дац. Вай-м нийсхонахи сага бокъонахи къоастаяь мича кхетаю демократи, из нийсхои уж бокъонаши бокъонца цо чакхйоахаш хиларца ма кхетайой. Массанена а довзаш дола бакъ хIамаш кердадаха эшаш дац. Вай белгалдоаккхаргда цхьа хIама — социалистически общества деррига вахар шеррача демократеларда тIа хьалдеш хилар. Советашка, профессиональни союзашка, дуккхача наьха организацешка гIолла хьинаре дакъа лоац, къахьегамхоша паччахьалкхен гIулакхашта доал деча, экономикеи культуреи дегIайоалаеча. Политически бокъонаш а лоархIаш чулоац социалистически демократизмо: дош алара, кепа йоазув дара, митингаши собранеши яра йола бокъонаш, паччахьалкхен органашка ше хержа хила а кхыбараш харжа а йола бокъонаш санна, иштта къахьегара, салаIара, мах боацаш дешара, медицински гIулакхаш дара, къоаналца материальни Iалашо яра, цамогаш хилча е къахьегалургдоацача ваьлча гIо-новкъостал дара йола бокъонаш а: маIача наха нийсса паччахьалкхен, боахама, культурни вахара массе доакъошка кхалнаха дакъа лацара йола бокъонаш а.

Советски общества Iалашъю бокъонца йола социальни нийсхо, бокъонца йола сага паргIато. Вай демократе халкъа бокъонаш дIакхайкаяь ца Iеш, уж нийса кхоачашъергхилара цIена тешам а лу. Цхьабакъда, вайцига яц е хила йиш а яц наьха чотах ваха бокъо, эксплуатаци яра йола паргIато. Цхьаккха хIама ца деш Iе «бокъо» лархIац вай сага. Цхьаккха хIама ца дар, къа ца хьегар — из къахьегарий чотах ваха гIертар да. ХIаьта вайга йиш яц из хилийта, хIана аьлча из духьала да вай общества гIулакхашта, цун лардашта.

Къахьегарца вахара рузкъашта берригача наьха цхьатарра бокъонаш хилар — социализмана карагIдаьнна сийлахь-доккха хIама. ХIанз вайцига йолаш йолча мах телара принципах хьагущ да из: «ХIаранегара цун хьинарга хьежжа, хIаранена цо хьийгача къин дукхалга а дикалга а хьежжа». Цунца цхьан ханна вайцига дегIаух общественни потреблене фондаш: мах боацаш дешар, дарба дар, иштта кхыдараш а, хIаьта кхы дукха ха ялалехьа — мах боацаш квартираш, коммунальни гIулакхаш, городера транспорт, дуккха кхыдараш.

Коммунизме хIара сага эшарашка хьежжа Iалашьеш хургья общество.

Советски Союзе яц антагонистически классаш, вIаши моастагIал дола социальни группировкаш. Бокъонца сага йола паргIато — из да ший хьинар совдаккха, ший балха тIехь из гучадаккха, хадданза из дегIакхувла торо хилар. ПаргIатонашта юкъе а эггара йоккхагIа йола паргIато Iалашъяьй вайцига — эксплуатацех мукъа хилар. Советски лаьтта, цун ченашкара рузкъаш, заводаш, рудникаш, банкаш — из деррига а Конституцех паччахьалкхен доалахье, дерригача халкъа доалахьара рузкъа. Социалистически обществе мара дац бокъонца дола халкъа Iаьдал: Iаьдали халкъи Советски Союзе вIашагIхаьда дац.

Халкъ — законаш арадоахача керте латтар а паччахьалкхенна доал деча керте латтар а.

Советски саг даиманна а эксплуатацех мукъаваьккха ца Iеш, массе тайпа духовни Iазапех а мукъаваьккхав. Цун уйлеи цун гIулакхи мукъадаьккхад эксплуататорий доало бIаь шерашка экономически, политически, духовни гIабаш теха лоаттадаьчара. Советски общества йовзац капитализма дунен чухь йолаш йола сагаи обществанеи юкъера антагонистически вIашдухьаленаш, советски сага дайзад вахара дика гIулакхаши дага латтараши цаIаш хиларца вIашагIкхийтта миллионаш болча ший дай мехкахой низашта юкъе ший низаш дахьа йиш хиларах дола ираз.

Парте кердача Программа тIа белгалбаьб дIахо социалистически демократи дегIаухаргйола генеральни никъ. **«Социалистически демократи массе оагIорахьара дегIакхувлари эргайоахаш тоаяри, — аьннад Программа тIа, — паччахьалкхенна доал деча, боахами культуреи дегIайоалаеча, паччахьалкхен аппарата болх тоабечеи цун балха тIехь халкъо лоаттабу тIахьожам чIоагIбечеи берригача гражданаша хьинаре дакъа лацар — иштта ба коммунизм хьалъеча хана социалистически паччахьалкхен гIулакхаш дегIаухаргдола керттера лостам».**

Дерригача халкъа къахьегамца хьалъеш я коммунизм. Дерригача халкъа социалистически паччахьалкхен чулоацам ба наьха творчествана шерра торонаш хилар, хьинарийца коммунизм хьалъеча уж юкъеозар. Укх тIеххьарча хана дикка лакхбеннаб общественни организацей лоархIам. Царна дIакараеннай дуккха паччахьалкхен функцеш. Шеръяьй союзни республикай бокъонаш. Эргайоахаш тоаеш латт промышленноста, гIишлош яра, юрта боахама доал дара формаши методаши. Дерригача халкъага ювцийт лоархIамегIарча решенейи законийи проекташ.

Социализмагара коммунизмага довлача хьалашка кхы а дукхагIа лакхлу къахьегамхой депутатий Советий лоархIам. Паччахьалкхени общественни организацейи гIулакхаш шоашта чухь нийса тар а деш, Советаша тIа-тIа дукхагIа дегIакхувл общественни хьисапаш.

Марксеи Ленинеи белгалдаьхад, пролетарски Iаьдала представительни органаш буржуазни парламенташ санна йоацаш «болх беш йола корпорацеш» хила еза, цар практически кулгалде деза экономически социальнии процессашта, яхаш. Мишта лел из лоархIамера декхар кхоачашдешдар — мехка общественни вахара массадолча доакъошка Советий лоархIам лакхбар?

Эггара хьалха Советашта юкъе тIа-тIа дукхагIа дакъа лоац наха. Керда низаш юкъеух хьинарерча паччахьалкхен балха. 1961 шера моттигерча Советашка хержавар цхьа миллиони 822 эзари совгIа депутат — 1957 шерарчул 272 эзар дукхагIа. ХIара хоржамаш массаза хул Советий состав кхоалагIча даькъал кIезигагIа йоацаш кердайоаккхийла яхаш КПСС Программа дIадехачо миллионаш болча нахага йиш хулийт кIезиг-кIезига беш а аргI-аргIа а халкъа викалий органий состава юкъе а болаш мехка доал дара болх кхоачашбе. Цу хьакъе геттара дика белгалйоалаш я состав 70 процент кердаяьннача СССР Лакхехьарча Совете укх тIеххьарча хана хиннача хоржамий опыт.

В. И. Ленина яьхад, тамашийна, «цIаьхха цкъа техача», вай низаш иттазза совдаха йиш йолаш хIама я вайга. Из — паччахьалкхенна доал дара юкъе дуккхача къахьегача наха лоаца дакъа. ДIахо социалистически демократи дегIайоалаеча хана паччахьалкхен Iаьдала органех кIезиг-кIезига хулаш шоашта шоаш доал деш йола общественни органаш хургья.

Бокъонца ший декхараш кхоачашду общественни инструкторийи Советий исполкомий тайп-тайпарча органашкарча инспекторийи институто. Дуккхача моттигашка вIашагIъехкай исполкомий общественни отделаш, хIаьта Горьковски областе, масала, массехк поселкови Советаша решени яьй маьхах болх беш бола исполкомий председателаш дIабаха, аьнна. Цига бахийтаб лоархIаш бола общественникаш.

ХIанз лоархIам къаьстта чIоагIа лакхлуш боагIа партийни, паччахьалкхен, общественни тIахьожам чIоагIбара. Паччахьалкхен гIулакхашта доал дара къахьегамхой юкъеозаргбола гIулакх да халкъа тIахьожама инспекцеш. Кхыметтел лархIа а хала да из яле а е кхыяле а йолча формехьа учреждений предприятейи балха тIахьожам лоаттабеча юкъе дакъа лоацараш мел нах ба.

КПСС ткъаь шоллагIча съездо лоархIамера соцам бир, пролетариата диктатура паччахьалкхенах, ший исторически мисси кхоачаш а яь, кердача, вай ханарча этапе общественни паччахьалкхе хинна хилара хьакъехьа. Новкъоста Н. С. Хрущева съезде аьлар, советски общество дегIаахар хьахьокхаргдолаш йола керда Конституци кийчъе йолалуш я хIанз партии Советски правительствои.

Вай вахар, миллионаш а миллионаш а болча къахьегамхоша денна беш бола болх — КПСС XXII-ча съезда решеней, парте кердача Программа дикача новкъосталца социалистически демократи дерригача вай халкъо цхьана хьеgача къица тIа-тIа толамегIа дегIаухаш хилар.

Н. ЕРМОЛОВИЧ.

КХОАЧАШЪЕРГЬЯ КПСС ЦК ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ

Партийни кулгалдар-кердача декхарашка хьежжа

КПСС исторически XXII съезда решенеш кхоачаш а еш парте чIоагIагIа лакхъяьй коммунистий авангардни роль, къахьегамхошцара бувзам шербаьб, къахьегамхошта политически кулгалдара керда опыт Iоаяьй. Парте кулгал а деш доккхий толамаш даьхад советски халкъо коммунизм хьалъеча.

Вахаро дIадехарашка хьежжа керда общество вIашагIйоллареи социалистически экономика доал дареи формаш масса хана тоаеш эргаяха езарех долча Ленина хьехамех пайда а эцаш, партеи цун Центральни Комитетои доккхий, бокъонца революционни гIулакхаш даьд промышленностаи юртбоахамаи кулгалделга тоадара хьакъехьа. Парте майрра дIаяьхар доал дара къаенна ведомственно-бюрократически формаши методаши.

Йоккха терко ю вай езача Коммунистически парте социалистически юрта боахам дегIабоалабара. Укх тIеххьарча шерашка дикка гIулакхаш даьд парте колхозийи совхозийи экономика дегIайоалаяра хьакъехьа.

КПСС ЦК мартовски Пленума соцамаш кхоачаш а деш, вIашагIъехкар территориальни производственни совхозно-колхозни управленеш. Уж пайдане хилар гучадаьннад. Из бIаргаго йиш я тха Грозненски территориальни производственни совхозно-колхозни управлене гIулакхашка хьежача. Управлене болхлоша кIезига къахьийгадац колхозийи совхозийи боахам лакхбара. Шоай балха ханах дукхагIа йола ха цар боахамашка йоаккх, кхоачамбоацараш гучадоах, хIаьта уж чехкагIа дIадахара колхозийи совхозийи кулгалхошта новкъостал ду.

Сийлахь-боккхача Октябра 45 шу дизара накъа болхаш тха зонерча колхозийи совхозийи къахьегамхоша доккхий толамаш даьхад. Управлене колхозашеи совхозашеи ханал хьалха 108,1 процент кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат дохкара план. Паччахьалкхенна дIаеннай 2.442.000 пунт ялат, е планах лаьрхIачул 183 эзар пунт дукхагIа. Паччахьалкхенга ялат дохкара план кхоачашъеча къаьстта доккхий толамаш даьхад план 138 процент кхоачашъяьча Грозненски районерча боахамаша.

Ерригача управлене, хIара гектара лоархIам беш, 20,9 центнер ялат даьккхад, хIаьта № 3 йолча сомий-баьца даарий совхозо — 25,7, Горячеисточненски совхозо — 24,5, № 1 йолча шурий совхозо — 23,3 центнераш яьхай. ВIалла ца даьккхача тайпара, 700 гектарах, хIара гектара тIара 54 центнер лоархIам болаш ялат даьккхад Грозненски опорно-хьокхама совхозе.

Зонерча колхозашкеи совхозашкеи планах 50500 гектар дIае езача дикача агротехнически ханашка 52325 гектар гурахьа дув ялат дIадийнад, цул совгIа цу дерригача лаьтта ялат дIадийнад урагI-пхорагIеи мугIараш готта долаши ялат дIадувш йолча прогрессивни способах.

КПСС ЦК ноябрьски Пленума сийна лаьцача социалистически яхье дуккхача болхлошеи колхозхошеи лоархIамера толамаш даьхад. № 3 йолча сомий-баьца даарий совхоза коллективо кхоачашъяьй шера йола паччахьалкхенга шура йохкара план. Шура йохкара шера йола план иштта кхоачашъяьй Грозненски опытно-хьокхама боахама нов. Чантамирова доал деча бригада.

Управлене совхозашкеи колхозашкеи кIезига бац хьинаре болх беш бола, дика балха опыт йола полеводаши механизатораши. Урус-Мартана районера «Горец» яхача совхоза хьажкIаш лелаеча звенос (звеньевой нов. Балаева) 200 гектар лаьттара, хIара гектара тIара 52,1 центнер хьажкIаш яьхай.

Грозненски опорно-хьокхама совхоза комбайнера нов. Сергиенкос 367 гектар ка бола ялат хьакха а хьекха, 9108 центнер ялат аьрдад.

Грозненски районерча 1 Мая цIерахча колхоза тракторни бригада бригадира нов. Захарова 1265 гектар лаьттара, хIара гектара тIара 24 центнер ка бола ялат даьккхад.

ХIара трактора лоархIам болаш 685 гектар кIаьда оахам а даьд 5 эзар килограмм доагор а ходаьд укхаза.

Ерригача республике цIи хеза я Урус-Мартана районерча «Горец» яхача совхоза нов. Барзукаева доал деш йола свекла лелаю звено. ХIара гектара тIара 400 совгIа центнер свекла яьккхай звеноцарча болхлоша.

— Доккхий хIамаш хьадара тха дегаш ураоттадир КПСС ЦК ноябрьски Пленума решенеша. Оаха дош лу езача партена: тхо бахьан долаш гIулакх тIехьадусаргдац —иштта аьлар республике цIи хезача Урус-Мартана районерча «Красноармейский» совхоза хьажкIаш лелаеча звено звеньевойс, КПСС XXII съезда делегата, СССР Лакхехьарча Совета депутата нов. Кагерманова.

Коммунистически парте хадданза эргайоахаш тоаю доал дара организационни формаш. ХIанз йолаш йолча территориальни принципах вIашагIъехкача партийни кулгалдара организационни формаша (районни, областной, краевой партийни организацеши царна кулгалдеш йола органаши) вайна махарра къаьсттача исторически хьалашка шоашкара доагIаш дола пайдан гIулакхаш кхоачашдаьд.

Цхьабакъда, хIанз укх сахьате, вай экономика Iалаьмате чIоагIа дегIаенача хана, мехка дерригача вахаре, къаьстта юрта боахаме, парте лоархIам лакхбеннача хана къаьнарча партийни кулгалдара организационни формаша торо хилийтац промышленностеи юрта боахамеи дерригача доакъошта планах а тIавийрзза а доал де.

Халкъа боахама кулгалдар тоадара данза даргдоацаш лаьрхIад КПСС ЦК Пленумо парте кулгалдеш йола органаш лохера дениз лакхе кхаччалца вIашагIйохкар производственни принципах вIаштIехьдоаккхилга.

Партийни кулгалдар эргадаккхара керттера маIан да коммунизм хьалъяра эггара лоархIамегIара дола декхараш кхоачашдара парте низаш тIадерзадар.

Грозненски территориальни колхозно-совхозни управленерча гIулакхаша а хьахьекхад юрта боахама партийни кулгалделга тоаде дезаш хилар, керда организационни структура эшаш хилар.

Парте Центральни Комитета Пленумо къоастадаьд партийни кулгалдара структура эргаяккхара дешаш. Юртарча райкомий метта хьаергья партийни комитеташ. Цар масса хана ергья социалистически юрта боахам дегIабоалабареи юрта боахама продукташ хьаяреи йоакхо. ХIанз тха совхозийи колхозийи къахьегамхой боккхача безамца Iомаеш ба ноябрьски Пленума материалаш.

Къахьегамхошта КПСС ЦК Пленума материалаш дIайовзийтар духьа боккха болх болабаьб парте Грозненски райкомо, цу районерча юххьанцарча партийни организацеша. Райкома секретараша нн. Дудника, Василькова, райисполкома председатела нов. Коробовас, партийни активисташа нн. Караева, Басханова, Будаевас, иштта дуккхача кхыбараша къахьегамхошта хьалхашка лекцеши докладаши еш. Цар болхлойи колхозхойи оарцагIбоах ЦК Пленума решенеш толамца кхоачашъяра, лакхерча хьокхамашца юрта боахама шу чакхдаккхара.

Районни партийни активацара 40 совгIа саг ва укх деношка колхозашка, совхозашка, предприятешка лекцеши докладаши ешаш. Грозненски райисполкома культура отдело колхозашкеи совхозашкеи специальни кинопередвижка яхийтай. Къахьегамхошта хьокх «Юрта боахамера керда хIамаш» яха кинофильмаш. Кино дIадоладалалехьа КПСС ЦК Пленума материалех лаьца докладаш ю.

Районе яьй агитаторий кустовой совещанеш. Совещанешка агитатораршта дIадовзийтад ЦК Пленума материалех пропаганда ярах дола декхараш. Дика болх беш я № 2 йолча шурий-баьца даарий совхоза агитколлектив (партбюро секретарь нов. Шеверев), № 3 йолча сомий-баьца даарий совхоза агитколлектив (партбюро секретарь нов. Дудкин).

КПСС ЦК Пленума материалаш къахьегамхошта дIайовзийташ дика балхаш ду Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Советски районашкарча партийни организацеша.

Урус-Мартана районерча «Красноармейский» совхоза 30 агитатор ва из болх дика дIаболабаь. Цар шоай сийрдача дешаца а шоашкарча хьокхамца а болхлой оарцагIбоах КПСС ЦК ноябрьски Пленума решенеш сийленца кхоачашъяра.

Халкъа боахам сихха дегIабоалабара декхараша дIадех партийни органаша производствана доал дикагIа дар, организационнии идеологически балхаш коммунизма материально-технически база хьаяра декхарашца айхха бувзам болаш дар. Ховш да, коммунистически кхетамца саг хьалкхевар къахьегамцеи болхлой коллективацеи дувзаденна хилар. Нах керттерча даькъе производстве болх беш ба, хIаьта укхаза да цар инициатива хьасташ а. Цудухьа, КПСС ЦК ноябрьски Пленума решенеша яххача тайпара партийни органаш производствана гаргаозаро доккха новкъостал дергда коммунистически общества саг дикагIа хьалкхевара.

Шеко яц, КПСС ЦК Пленума решенеш кхоачашъяро колхозийи совхозийи экономика дIахо а чIоагIъяра, юрта боахама продукташ яхар лакхдара, дерригa партийно-политически организационнии балхаш тоадара доккха гIо дергхиларах.

Советски халкъ Ленина наькъаца, коммунистически парте кулгалца, майрра гIа а боахаш, коммунизмага дода.

Г. КАЛАГОВ,
Грозненски производственни совхозно-колхозни управленера КПСС обкома парторг.

Дика къахьег Сунженски района ЦIеча Эскара цIерахча юртбоахама артела хьакхарч лелаерий коллективо. Укх шера хьанхий дулх даккхара тIех дика хьокхамаш даьхад цар. ХIара хьакхийна ден-бус 1000 грамм дозал тIаккхетар. ХIаране дозал 80—90 килограмм йолаш 668 хьакха ехкай паччахьалкхенга артело. ЧIоагIа сий деш я хьакхарч лелаерий коллектив коммунист йолча свинарка Ксения Кривцовай. Из даиман ферме бIаргаго йиш я. Дукха беза цунна ший болх. Хьинар ца кходеш хьалкхею Ксенияс ше доал ду хьакхарч.

Сурта тIа: хьакхарч дика лелаю К. К. Кривцова.

С. Хакиева сурт.

Селькорий посто хоам бу

Сахьаташи проценташи...

Хьинарга хьежжа болх бац тха бригадерча 15 саго. Низткъа мара кхоачашъюлац заданеш. Сентябрь бетта 90 совгIа сага-ди зехьа дайра, октябрь бетта а иштта дар, хIанз кхы эргадаьнна хIама дац. Дика къахьийгача 5—6 саго бергбар тха ерригача коллективо бу болх.

ХIана лел тха болх иштта эсала, тха безам боацилга да из? А. Тха болх юхабеттараш кхыдола бахьанаш да.

Ерригача участке цхьа подъемни кран я лакхденнача пенаш тIа кирпишк а маркхал а хьалтIабоахаш. Цун кхец болхлошта эша материалаш цахаддаш дIатела. Аьшка наькъ тIа гIолла эгIара бригада йоаллача йода из, цигара болх а баьккха юхаялцца Iохайше багIа тха болхлой, хIана аьлча сиха кхоачалу материалаш. Тхо долча из хьалъеча вокх бригада болх соц. Иштта аргI-аргIа «салоI» оаха балха хана. ДукхагIа йолча хана бе безачох 50 процент мара болх бац...

Цудухьа нарядел дукхагIа я бухгалтере оаха болх баьбац аьнна увттаяь акташ. Хи чу баха кхера санна цу дайнача сахьатех тхона дийнахь доаккхача ахчах 37 процент лу. Доккха зе хул производствана, боаггIача тайпара къахьегама дIалац тхоай низ оаха а.

ЧIоагIа новкъарле ю балха ший ханнахьа кирпишк, цемент хьатIа ца яро а. Производственно-технически отдела начальника нов. Кучкаева ладувгIац оаха дехачунга, наггахьа мара участке хилац.

С. ДИДИГОВ,
Ф. МАРХИЕВА,
Л. ГЕТАГАЗОВ
Наьсарен района трикотажни фабрика хьалъечара каменщикаш.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

Ханнахьа пайда эца моттигерча удобренеех

Лаьттан-климатически хьалаш моллагIа тайпа дале а, юртбоахама культурай хьувкъам лакха хулийтаргбола гIулакх да кхашка органически удобренеш ехкар. Моттигера удобренеш хIара гектара тIа 10 тоннагара 20 тоннага кхаччалца йохк, вегетаци йолча хана моттигерча удобренеех эяь минералаш а еттаьш.

Вай республике ерригача районашка хьувкъам лакхбара чIоагIа лоархIам болаш да лаьтташка органически удобренеш ехкар. Из декхар кхоачашдара нийса кхаба еза дIайийна хIамаш. ДIайийнача юртбоахама культурашта деш дола агротехнически гIулакхаш керттерча даькъе дIайийнача хIамашта кхоачам балла азот, зольни элементаш, хий хилийтар духьа деш да.

Моттигера удобренеш кийчъяра а кхашка ехкара а йоккхий торонаш йолаш я вай республика колхозаши совхозаши. Цхьабакъда, цу торонех бизза пайда эцаш дерригаш а дац боахамаш. Колхозаши совхозаши дукха я кхо лоаттаду моттигаш йоацаш, во латт кхо кийчдара гIулакх.

Цу торонех нийса а бизза а пайда эцар духьа къаьстта планаш увттае еза, колхозийи совхозийи фермашка кхо Iоадара йола заданеш цар тIа белгал а еш. Планаш тIа белгалдаь хила деза хIара бригадо малагIа тайпа, мел, мичара, мича хана, малагIа культураш дIаювргйолча лаьтта дилла кхо хьатIада деза. ВIашагIъэяь моттигереи минеральнии удобренеш яхка еза зябь оахаргйолча лаьтта.

Кхо лоаттаду моттиг лер тIа хилийтара хьайбаш леладеча хIара ферме къаьстта ораш даха деза 0,7—1 метр кIоарга, 8—10 метр шера, доахана дукхалга хьежжа дIаьха а долаш, вешта аьлча дерригa кхо цу чу хошаргдолаш.

Гонахьара лаьтта Iочухерцаргдоацаш ора йистош хьакха еза, хIаьта, нагахьа санна оагIошцара лаьтта оаталуш дале, пенаш тIох хьалдотта деза.

Ор чура кIийле цхьан оагIорахьара теIа хила еза, IоIувдалу цIала цигахьа дIачуухаргйолаш, хIаьта ораи цIала латтача кIоагаи юкъера къорг, азот ца дайтар духьа, решетка а оттаяь дIакъовла еза.

Бежкартара кхо хIара денна ара а увзаш, кхо чулоаттадеча кIоага бIоаххала — дехьарчеи сехьарчеи пенашца Iоувттаде деза 2 метр шера юкъе юкъ а юташ. Денна хьатIакхухьаш дола кхо сома доацача тIоанех вIашкадетт, 1,5—2 метрга кхаччалца лакх а долийташ, цул тIехьагIа IотоIаду из. Кхо теIагIа ме хул, цунцара азот кIезигагIа дов. Нагахьа санна кIоага чура кхо чIоагIа дIоахдала долалойя, цу тIа цIала чуйолча кIоага чура хьа а ийца цIала йотта еза, цул тIехьагIа кхы а IотоIаде деза кхо.

Кхо кIоага чу тасса доладале хьалхагIа кIал ча дилла деза ах метр сомал а долаш, цул тIехьагIа кхон эл лакх ме лу юкъе чан тIоа ахийта беза.

Из ду цIала Iовда ца ялийтар а азот ца йойтар а духьа.

Iани гуйрани замалахь бежкартара доагIашехьа а кхашка дIа а кхухьаш, цига IотоIа а деш вIашкатох из. 1,5—2 метр лакхал а долаш, кхо лоаттадеча кIоага чу санна кIал ча а хьарце. Кхо иштта лоаттадеш хилча, лаьтта оахача хана дохка а лийя, дика тоадале хул. Дукхеи кIезигеи дIаювча культурага а лаьттанга а хьежжа тосс кхай тIа кхо.

Колхозаши совхозаши сихха оарцагIъяла еза вIашагIъэяь минеральнии моттигереи удобренеш кхашка дIаозара а дIатассара а.

И. МАЛЬСАГОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министерства агроном-инспектор.

КЕМЕРОВСКИ ОБЛАСТЬ. Готта моттиг лоацача «К-52-М» яхача комбайно деннеи бийсанеи беча балха овсарле лакхъяра керда ерригсоюзни рекорд оттаяьй «Кемеровуголь» яхача треста «Березовская-1» яхача шахтера Конончук Геннаде комплексни бригада. 360 метр йолча цхьан лавера деннеи бийсанеи 2920 тонн кIор беннаб цо. Ерригача шахта боаккхар миссел ба из. Иззал боккха толам хIанзалца цхьаь цхьанне баьккхабац.

Сурта тIа: Г. Конончука комбайнови бригада. Хьалхашкахьа — Конончук Геннадийи (аьрдехьа) участка начальника помощник Латыпов Раути.

В. Войтенко сурт.

ТАСС фотохроника.

КЕРТТЕРА ИНЖЕНЕРАШИ ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕССИ

КПСС ЦК ноябрьски Пленуме ше доклад еш новкъоста Н. С. Хрущева аьлар: «Вай мехка коммунистически общество хьалъяра программа толамца кхоачашъюларгьяц технически прогресс мамогга дукхагIа сихъеш ца хилча, Iилманеи техниканеи керда карагIдаьннача хIамаех халкъа боахаме шерра пайда эцаш ца хилча».

Цу дикача гIулакха юкъе лоархIамегIа хила езаш а йолаш а я болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха — производства новаторий хьалха латта опыт чулоацаш йола инженерно-технически уйлеи творчествои.

Предприятешка, цехашка, производственни участкашка технически прогресс чакхъяккхара гIулакха къаьстта боккхача лоархIаме ба керттера инженераши цар болхи. Из къаьгга хьахьокхаш масал да Нохч-ГIалгIай совнархоза дуккхача предприятешкарча керттерча инженерий болх. Нохч-ГIалгIай совнархоз дегIайоалаяра оттаяьча ворхI шера планах партеи правительстваи решенешца лаьрхIад вай республика промышленноста дукхагIа долча доакъошка кердагIа йолча техникаца кийчъяь дуккха керда предприятеш хьалъе а хIаьта иштта халкъа боахама хиланза яргIйоаца промышленни продукци хIанз болх беш йола предприятеш шеръяреи, цигарча оборудованена модернизаци яреи, производства технологена реконструкци, интенсификаци яреи чотах дикка дукхагIа арахеца а.

Шеко яц цу хьалашка советски инженера, техника, производства новатора инженерно-технически уйла, творчески инициатива, гIулакх къаьстта боккхача лоархIаме хилар.

Цу хьакъехьа дукха хIамаш даьд Нохч-ГIалгIай совнархоза предприятешка. Уж бахьан долаш промышленни продукци яккхара план дикка тIеххкоачашъяьй семилеткаx дIаяхача хана, Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошкара массехк бIаь миллион сома маьха планал совгIа продукци кхаьчай Даьхенга.

Цу юкъе доккха дакъа лаьцад мехкдаьтта, газовой, химически, машинаш еча, кхачан, совнархоза промышленноста кхыча доакъой предприятей коллективаша.

Белгалдоалаш гIулакх да, паччахьалкхен заданеш кхоачаш а тIеххкоачаш а еш йола предприятеш хьалха латта къахьегама методаш, хIанзара прогрессивни технологи, автоматизаци, механизаци производстве дукхагIа юкъехухьаш, материальни ресурсаш кхояр духьа, къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхар духьа денна къовсам лоаттабеш йола предприятеш хилар.

Хьаэцаргья вай, масала, «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлени. Мехкдаьттахой коллективаца цхьана укхаза, кхетамца а творчески а къахьегаш ва мехкдаьтта промыслови управлене керттера инженер Владимир Григорьевич Бабуков. Дуккха керда хIамаш производствана юкъекхихьад цун новкъосталца а цо ше дакъа лоацаш а. Цар дикка аттача боаккх болхлой къахьегам, лакхъю «Iаьржа дошув» даккхара темпаш. Цу мехкдаьтта управлене керттерча инженера, хьинаре дакъа лоаца производства новатор - рационализатор ше а волаш, НПУ къахьегамхой инициатива кхетамца хьаллоац. Цудухьа укхаза дика вIаштIехьдаьккхад вай даьхен техникацара прогрессивни мел долча хIамашта технически пропаганда яра гIулакх. Мехкдаьтта промыслови управлене общественни хьисапе вIашагIъехка а болх беш а я конструкторски бюроши мехкдаьттахой Iилман-технически общества юххьанцара организации.

Из бахьан долаш «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене Даьхенна планал совгIа массехк итташ эзараш тонн мехкдаьтта делар, хIаьта производства рационализаторашеи новаторашеи кходаь 918 эзар сом совгIа ахча семилетка фонда чу диллар.

Керттера инженер предприятеи производстваи са да. Ишта ала йиш я дуккхача шерашка Грозненски нефтемаслозавода керттера инженер волаш болх беш хьавоагIача Степуро Станислан Ивановичах а.

Цу заводе дукха хIамаш даьд производства технологи эргайоахаш тоаяра, оборудованена модернизаци яра, болх беш йола технологически установкай мощносташ шеръяра, производства автоматизаци яра.

Дика продукци арахецара йола паччахьалкхен план хIара шерра - шера тIеххкоачашъеш хьайоагIа Грознески нефтемаслозавод. Семилетка 3 шераи 10 беттаи нефтемаслозавода къахьегамхоша планал совгIа арахийцай бIаьш эзараш сома маьха продукци, рационализаторски предложенеши изобретенеши производствана юкъекхахьара чотах 840 эзар сом совгIа ахча кходаьд. Цу гIулакха юкъе лоархIамера дакъа лаьцад рационализатор хинна ца Iеш, машинашта хьекха дика даьтташ, парафин, мехка хиланза яргйоаца кхыйола мехкдаьтта продукташ яхара даькъе технически прогресс еча керттера организатор а кулгалхо а волча инженера нов. С. И. Степурос.

Пайдане, тIагIертта творчески къахьийга хилар хьахьокхаш дола масалаш кхы а дуккха да совнархоза кхыча предприятей керттерча инженерий балха юкъе а. Царех ба Грозненски химически завода керттера инженер нов. А. Литвин, «Красный молот» яхача завода керттера инженер нов. Ларионов, совнархоза хьу чакхйоахача промышленноста а гIишлой материалаш еча а Управлене АТК керттера инженер нов. И. А. Сапронов, № 6 йолча гIишлой-монтажни управлене керттера инженер нов. П. Т. Трегуб, кхыбараш.

Цхьабакъда, совнархоза цхьайолча предприятешка хIанз а бац керттерча инженера болх хила боаггIача боараме а технически прогрессо хIанз дIадехараштa бизза жоп луш а.

Цунца лархIа боагIаш ба хьу чакхйоахачеи мебель ечеи промышленноста, кхачан промышленноста а гIишлой материалаш еча а дуккхача предприятей, хIаьта иштта промышленноста кхыча доакъошкарча а керттерча инженерий болх.

ХIанз КПСС ЦК ноябрьски Пленумо хьалхашка оттадаьча кердача декхарашка хьежжа технически прогрессана цахаддаш йоакхо еш хила беза хIара предприятера инженераш.

М. КУРАЧИНСКИЙ,
совнархоза производственно-технически отдела начальник.

Къахьегама совгIат

Боккхача теркамца КПСС ЦК ноябрьски Пленума балхага хьожаш яр № 2 йолча Грозненски кирпишкаш еча завода коллектив. Дог ураоттадеш долча парте дешаша къахьегамхой хьинар айдаьд. Вай Даьхен экономика лакхъяра болча парте соцама дикача балха хьокхамашца жоп лу предприяте болхлоша. КПСС ЦК Пленума сийна 10 бетта йола план ханал хьалха кхоачашйир завода коллективо, планал совгIа 3 эзар сом мах бола продукци арахийцай.

Укх шера 3 миллиони 700 эзари бийда кирпишки 3 миллион етта кирпишки арахийцай коллективо.

ТIеххьарча хана заводе керда оборудовани оттаяьй. Кердача сезоне заводо етта кирпишкаш ярал совнагIа тхов тIа юлла кирпишк а арахецаргья.

Дика къахьег предприяте хьалха латтача болхлоша Т. Мархиева, А. Мельниковас, Ф. Мясникова, Ю. Эжаева, дуккха кхычар.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай моттигерча промышленноста министра помощник.

Нохч-ГIалгIай писателий конференцега кийчлуш

ЧIоагIлуш йоагIа къона оазаш

Бахьауддин ЗЯЗИКОВ.

* * *

Нохч - ГIалгIай къонача литература дIоагIа бе доалл ханна а литература говзалла а кхувш боагIача наха. Уж ба Московски литературни института студенташ СаIид Чахкиеви Мусбек Кебиеви, лор Тамара Кодзоева, къона, хIанзза язде волавенна писатель Султан Юсупов, хьехархо Абузар Айдамиров, студенташ Ахьмад Дакаев, Махьмад Дикаев, дукха ха йоацаш СССР писателий Союза членалла дIаийца прозаик Ахьмад Боков, кхыбараш.

Цар произведенеш белгалйоал чIоаггIа Даьхе езарца, вай партеи халкъои цхьана кхоачащдеча сийлахь-доккхача гIулакхех курал а доккхал а дарца.

Нохч-ГIалгIайче йIаьхий хинна Iац дукха лоаман хиш, йIаьхий хьунаш хиларца. Вай республика йIаьхий лоархI, хоза хьадж етталу мерза комсаши беркате хьажкIаши хьувкъае ховш бола нах дукха хиларах. Лаьттан кIоаргача бухера «Iаьржа дошув» даккха ховш бола говзанчаш дукха хиларах, лархIа мамогга дукха жа дола Iулаш леладе а дебаде а ховраша вай мохк бIаьхий беш хиларах.

Из я къаьнача а къонача а писателий произведенешта йола боккхача маьхера материал, уж ба цар произведенешта эша турпалаш, царгара хьаэца йиш я хIанзарча наьха хьакъехьара прообразаш. Цудухьа къонача литераторий декхар да уж доккхий гIулакхаш деш бола нах хилар бакъдаь ца а Iеш, оазерча стихаца, чулоацамерча дувцарца, говзамерча очеркаца, новеллаца, повестаца цар сий кхайкаде, цар къахьегама сийле дуккханешта йовзийта.

Хозахета яьхадац Михаила Шолохова, парте XXII съезде, дика книжкаш кIезига да. Дика а деша дог доагIаш а йола произведенеш кIезига я, хIана аьлча цар автораш вахарца кхоачамболлаш бувзабенна хилац, шоаш дуллача говзаме сурта дух дика довзац, цхьабараша дувцаш хеза а язду. Из лазар доал дукххача къонача поэтех. ХIаьта а вай литературанна юкъебаьхкаб тоъал говзал йоалла, шоашта ховр хIара денна яхар мо кIоаргдеш, Iомадеш, кхоана литература керте оттаргба ераш, аьнна ала дог доагIаш бола кагий нах.

1956 шера язде волавеннав СаIид Чахкиев. Цун оаз юхьханца денз теркалйир боккхагIчар. Шийна боккхагIбараша даь хьехар цIенача дег тIара дIаэцаш, цунах пайда беш волча Чахкиева оаз тIехь-тIехьагIа сомъяла яьлар.

ХIанз С. Чахкиев литературни институт йистеяьккха вала воал. Вай республикански издательстве арадаьннад цун книжкаш, Москве «Детский мир» яхача издательстве кепа тохаш да цо берашта яздаь книжка, хIаьта тIадоагIача шера Грозне арахец цун кхоалагIа книжка.

Чахкиев СаIида лирически турпал ва цун ший ханара саг. яхача, ширъяьннача ханах юхедисача зуламашца къовсам лоаттабеш вола вай ханара саг. Республикански газеташ тIа а альманаха тIа а гIалгIайи эрсийи меттала кепа детт Чахкиева цхьадола дувцараш, стихаш.

Ший йоазош говзагIа а шаьрагIа а хилийта гIерташ ва къона нохчий поэт Ахьмад Дакаев, хIаьта тоъал толам болаш берашта йола стихаш а язъю цо. Укх шера писателий Союзо йийцар Дакаева «Сули» яха поэма. Берий хьашташи дагалоаттамаши довзаш из поэма язъяь хилар соцадир цига хиннараша.

Дукха ха яц гIалгIай поэт Махьмад Плиев язде волавенна а. Йоазош говзаме мел хила, оаз къоастамеи лакхагIеи мел йоагIа ший стихаш дукхагIа шаьрйеш болх бу Плиева.

Нохчий литератураца тоъал моттиг дIалоацаш юкъевоагIаш латт Абузар Айдамиров. ХIара ше оалаш дола дош дийла, дисте, ала доагIача а дижа деззача а хилийта гIерт къона писатель. Ший балха тIа сонта ца воалаш, хьинаре къахьегаш хиларах Айдамирова шин жанрех болх бу — позеи проза тIеи. Кепа теха арайийннай цун дукха а стихаш, дахача шера араийцай «Наьна дог» яха повесть.

Нохч - ГIалгIай литература дешараша йовзаш я Махьмада Дикаева, Хьусейна Сатуева, Абой Дадуева, Заргана Хамидова, Шима Окуева, кхыбарий цIераш.

Зиза тоха йолаеннача хана сомий гаьнаш боча хеташ а цар кхом беш а Iаьдал да, цхьабакъда къонача писателаша мел яздаьр мога а деш, къона ма бий, тIехьагIа — боккха хилча говзал совъярг ма йий яхаш кхувш боагIарий литература лораеш хиларо, царна а литература кадраш кхеяра а зе мара дац. Бакъдар аьлча, къонача писателий произведенешца кагий темаш дукха, цхьанне цхьан хана яздаьчох юха а язде гIертилга нонагIо белгалдоалаш да. Из литературанна пайданна ца хиларал совгIа, цо кхувш йоагIа талант толха а ю, къона писатель шийх бIубенна хилар сов а доалийт.

Вай республике къона говзаме таланташ дегIаахара мел эшар да. Писателий Союзо боккха организационни а, кхетаме а болх лелабу къоначеи язде болалучеи писателашта юкъе: хадданза литературни консультацилу литература массе жанрай хьакъехьа, къоначеи язде болалучеи писателий произведенеш кепа етт «Оргеи» «Лоаман Iуйреи» яхача альманахаш тIа, республикански а районий юкъарча а газеташ тIа. Писателий Союза Правлене Союза членалла хьаэца рекомендаценнай поэта Х. Эдилова, У. Гайсултанова, З. Муталибова, хIаьта А. Боков дукха ха йоацаш дIаийцав.

Советски наха шоай литература дукха деза, цхьабакъда цунга хьежжа из чулоацамеи заман декхарашка хьежжаи хилар дIа а дех. Вай литература дешараша эхь ца хетташ тIехьашкадоах бийда, сакъердаме йоаца, дего яхачунга хьежжа йоаца литература произведенеш.

Советски наьха дегашка бода никъ корабоагIа говзача, идейно нийсача произведенешта, хIаьта къонача писателаша из дика кхетаде а деза.

Нохчийи гIалгIайи поэтически багахбувцам Iалаьмате бIаьхий ба, цудухьа вай поэзена ше когаш йоддашехьа йIаьхий образаш, тIех хоза сурташ корадоагIаш хиннад багахбувцамцара. Цхьабакъда проза йоазув хинначул тIехьагIа мара дегIаенаяц. БоккхагIа лоархIача писателаша дукха болх баьб проза жанре, цхьабакъда кхы а дукхагIа къахьега деза цу даькъе къоначар, тIакхувш йоагIача литература тIехье, хIана аьлча литературагара халкъо дIадехараш хIара денна совдувл.

Цудухьа вай раьза хул Айдамиров Абузара, Гайсултанов Умара, Боков Ахьмада, Курумова Селимай, Чахкиев СаIида, Кодзоева Тамарий, кхыбарий а проза ешача хана. ХIаьта а боккхагIа бола писателаш цкъаза проза хьакъехьа кIоаргга уйлаш е езаш хул.

Къонача прозаикий хIаране ший йоазоний башхало яле а цун йоазонашцара дошо ги корабоагIе а, хIанзарча ханарча наьха, къаьстта а къонача писателий шоай ханарчар къахьегама биографи, цар дагалоаттамаш, хьашташ мадарра литература произведене тIа хьахьокха хац царна. Адамашца йоалаш латтача сийлахь-йоккхача эргалоний дух а хьисап а дашха магац.

Нохч-ГIалгIай берригача литераторий юкъара цхьа декхар шеко йоацаш да — къаьнача, ширдаьннача, кердача вахара а къонача тIехьенна а духьале еш долча зуламерча гIулакхашта хоадамболлаш къовсам кхайкабелга. Уж зуламера ширъяьнна оамалаш я — кхалнаха советски законаша енна бокъонаш лархIа ца тигар, зуламе Iадаташ кердача вахара духьалдоахилга, мурдий, моллай хьехам нийса лоархIилга, къахьегам чамаза хетилга, кхыдараш. Из тематика вай литератураца дIаяла йиш яц уж зуламера гIулакхаш вайнаха юкъера дIадаллалца.

Цхьабола къона а кхувш боагIа а писателаш чIоаггIа раьза хилац, эгIазболх шоаш яь произведенеш кепа йоазон тIа ара ца яьлча, ший къаьстта книжка издательства ара ца хийцача. Из нийса дац. Цу тайпара дола цатоамаш дицдалийта деза, хIана аьлча дикача, говзача произведене шийна никъ а лохаргба, из ешеи могаеи нах а корабоагIаргба. Авторои редакторои шинне могадарах воча произведенех нах тешабе хала да, хIана аьлча из ешараша суд нийсагIа ю — эшаш я е яц, йийшачоа пайданна я е яц яхача уйлан тIа соц уж.

Октябрь бетта писателий Союзе хиннача къонача писателий семинаре тоъал пайдане къамаьлаш хилар. Семинаре болх беш ши секци мара яцар: поэзеи прозаи секцеш. хIана аьлча тха вIашагIтоха безам хинна кхоалагIа — драматургий секци къонача драматургий произведенеш ца хиларах йисар. Цудухьа таханара ди лоархIаш хилча къонача писателашта башха боккха бехк ца а буллаш, кхоанара ди а лоархIаш къонача литературацара из жанр ледара хилара мукIарло де деза, хIана аьлча хIанзарчоа Ахьмада Бокова «Баче истий» яха цхьа пьеса мара яц.

Мела латт таханарча дийнахьа берий литература хьакхоллилга, критика. Къонача писателаша критика башха къоабалца елга ховргда царех цхьанне а цу даькъе къа ца хьегилга дийцача. Къонача писателех Юша Айдаеви Iалихан Костоеви мара вац критика язъеш, хIаьта цар цунах хIанзара, кхоачашданза даргдоаца декхар лархIац. Ишта хинна из дусаре-м хIама дацар. Критика хьакъехьара опыт ледара хиларах къонача литературоведаша шоай критически балхаш цкъаза гIожа а сонта а къамаьлаш деш язду. Цул совгIа шоашта хетар цхьанне а харцде бокъо йоацаш санна а хет царех цхьабарашта. Цкъабакъда литературоведчески болх цар беш дика а да, хIаьта критика хьакъехьа цар толамаш доахаргхиларах вай теша а теш.

Нохч-ГIалгIай къона писателаш оамалашта а таланташта а эргаш ба, цхьабакъда уж массава а вIашкаоз, уж кхотаболийт, цар барт цаI бу нохчийи гIалгIайи говзаме литература дегIадоаладе, из дIаьхий хилийта, парте XXII съездо литераторашта тIадожадаь декхар кхоачашде уж гIертаро.

МОСКВА. Дика болх беш я Лихачева цIерахча Московски автозавода общественни конструкторски бюро. Конструктораша хьаяьй ийеш платформа а йолаш йолча «ЗИЛ133-С» яхача грузовой автомобила опытни образец. Керда автомобиль-самосвал дикагIа лелалуш я. Пхи тонн мухь бохьалуш, платформа лакхал 3,3 метр долаш, двигатела низ 150 говра низ болаш, тIо-новкъа гIолла сахьата 80 километр никъ буларгболаш я из.

Сурта тIа: общественни конструкторски бюро членаш (аьрдехьара аьттехьа) Ковалев Владимир, Петрухин Евгений, Мариенбах Юрий, Мочадловский Виталий.

Е. Семенова сурт.

ТАСС фотохроника.

КIирандийнахьа, 2 декабре, Грозне Советски Конституце денна хетаяь мотоциклистий кросс хилар. Кроссе дакъа лаьцар городий Махачкала, Пятигорска, Моздока, Грозне мотоциклисташа - досаафовцаша. Яхье хьалхара моттиг яьккхар Грознерча команда. ШоллагIча степена диплом елар Махачкала командана.

Сурта тIа: старте.

Н. Кобиашвиле сурт.

КЪАХЬЕГАМХОША БЕЗАМЕ САЛОIАРГДОЛАШ

Тха района клубашеи библиотекашеи боккха болх бу наха юкъе. ХIара бетта «Боадонгара сийрдача наькъ тIа», «Дынах дола бакъдар», «Атеиста дош», иштта кхы дуккхача кхыча темах дола багах дувца журналаш арадувл. Из журнал арадоалача ханна цунца цхьана кийчъю доклад, библиотека болхлоша атеиста лаьрхIа литература а долаш выставка оттаю. Тайп-тайпарча темаех йола сайренаш хул клубашка. Дуккха хаттараш хул иззамо йолча сайренашка кагирхоша деш. Цул совгIа клубе ю свекла, хьажкIаш кхеерий денна хетаяь йола сайренаш. Сакъердаме а дукха нах гуллуш а чакхъювл ялаташ леладерашта хетаяь йола сайренаш.

Шоай хан-ханнахьа массайолча клубашка беседаш, лекцеш, докладаш ю.

ХIара дезалга книжка кхачийтарах йола КПСС ЦК постановлени кхоачашъяр духьа района ерригача библиотекай болхлоша боккха болх бу. ДукхагIа йолча библиотекаша сийленца кхоачашду КПСС ЦК шоашта хьалхашка оттадаь декхараш. «ТIехдика болх беш йола библиотека» аьнна цIи яккхар духьа пхиъ библиотека я районе къовсам лоаттабеш. Дика толамаш даьхад Бачи-Юртарча, Ялхой-Мехкарча, Аллерой-Юртарча библиотекаша.

Керттера теркам тIабохийт библиотека болхлоша книжкаш дешараште юкъе мамогга дукхагIа нохчий кхалнах хилийтара. Цу хьакъехьа дукха балхаш даьд. ВIаштIехьдаьккхад книжкаш цIагIа чукхухьаргдолаш, фермашкеи бригадашкеи хьайийлай ЦIе уголокаш, книжкаш дIа-юха кхахьа машин оттаяьй, каст-каста книжкаш дешарий конференцеш ю.

Наьха коммунистически кхетам лакхбара чIоагIа эшаш да кино. Тха районерча 16 юрта ахкан хана наха кино хьокх оаха. Iай а кинога хьежа йиш хургйолаш укх аьхки аппараташи мотораши дIаоттаде моттигаш кийчъяьй оаха.

Общественноста низаца яь йистейоалаш латт Регеты яхача юртара клуб. Хьоггехьа а эксплуатаце дIаенна хургьяр из, нагахьа санна тхов тIа йилла 400 лист шифер хиннаяларе. ШоллагIа бутт ба из мичара яхьаргья ца ховш тхо дагIа. Из клуб тхо йистеяьккха даьлча ши юрт мара йисац Iай кинога хьажа йиш йоацаш, царна а общественноста низаца Центорой яхача юрта хьалъе лаьрхIад оаха йоккха клуби библиотекеи.

Дика кийчъеннай Курчалой района культура учрежденеш Iанга. Кхашка а фермашка а беш хинна берригa агитационно-массови болх юрташкарча клубашкеи библиотекашкеи беш ба. Района культура учреждений кулгалхоша а болхлоша а шоай низ а хьинар а ца кходеш болх бергба къахьегамхоша клубашкеи библиотекашкеи безаме салоIаргдолаш.

Д. ЭЛЬСАНУКАЕВ,
Курчалой района культура отдела заведующи.

Деналера гIулакх

Нохч-ГIалгIай общественни порядок лораяра министерства болхло, милице зIамагIа вола лейтенант Махаури Дауд, балхара чувена дукха ха яцар. Ший цIагIа дувхаду барзкъаш тIа а дийха, коа гIолла цхьацца кулгаш детташ воаллар из. ЦIаьхха шоай лоалахой коара хьауха кIур бIаргабайра цунна.

— Фуй вай лоалахоша йоагаер? — хьаттар цо сесагага.

— Хац сона-м, шоай коа гулъенна нувхаш хургья-кх, — ше-оаллашехьа цхьа хIама дагадехар цунна: — Дукха ха ялалехьа лоалахо коара араяьлар. Бераш дийхьогI цига ловзараш?

Сесаго из хьаоаллаше а, коара арайиккхар Дауд. Цунна бIаргадайра тхов тIа кхоачаш латта цIера алаш. Дауд коа нIаргахьа ведар, озайир коа ниI, ниI хьаеллаяланзар, тIаккха карта тIехъийккхар из. ЦIен юххе лаьттача чахи гIадамехи цIи яьлар.

— Шланг эш укхаза, ведраех хIама хургдац, — аьнна, сихха шланг лаха тохавелар из. Ираза хий ухача колонкана юххе шланг уллар. Сихха колонках из дIа а елла, хи кIедж цIера тIахьожайир Дауда.

Из дерригa хIама массехк секунда хилар. ОарцагIбаьхка лоалахой хьакхаьчача, цIи йоаяь яр. Иштта Мутусова цIаи цу хана цIагIа дижа илла бери цIагIара хIамаши а кIалхаръяьхар милице болхлочо Махаури Дауда.

В. АКОПЯН.

Керда книжка

Нохч-ГIалгIай книжни издательства кепа а теха арахийцад исторе, метта, литература, Iилма-тохкама института болхлочо М.А. Абазатова яздаь «Нохч-ГIалгIайче граждански тIом лаьттача шерашкарча исторех» яха книжка.

Авторо къаьгга хьахьекхад 1918—1920 шерашка Нохч-ГIалгIайче Советски Iаьдал мишта эттад а, хIаьта цун къахьегамхоша контрреволюционерашца къовсам мишта лоаттабаьб а.

М. А. Абазатова книжка дика новкъостал дергда Нохч-ГIалгIай халкъ мишта дегIаденад ха а Советски Iаьдал оттача шерашка цо Къилбаседа Кавказе къовсам мишта лоаттабаьб ха а.

Книжка тIа еннай литература список а хронологически указатель а.

А. АЙДАМИРОВ.

М. Д. АУШЕВ

1962 шера цIаьхха кхелхав Нохч-ГIалгIай книжни издательства керттера редактор **Аушев** Дреса Махьмад.

М. Д. Аушев ваьв 1903 шера Наьсарен района ТIой-Юрта. 1926 шера КПСС членалла вахав. М. Д. Аушева дакъа лаьцад граждански Сийлахь-боккхача Даьхени тIемашка. Ше мел ваьхача хана ший са ца кходеш къахьийгад цо партийнии советскии балха тIа. Из хиннав парте райкома секретарь, ГIалгIай Автономни области прокурор, облсуда председатель.

Iоажало вай мугIараштa юкъера ваьккхав тешаме а аьнача дош дола а новкъост, эхьэздел долаш а эшшача оарцагIволаш а хинна саг.

Массаза а тха дегашка латтаргда Аушев Дреса Махьмада сийрда гIулакхаш.

Дуккха новкъостий.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Сийлен гIозарч».** Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ДIаьхдаь сеанс — **«Марраканций лаьтта».** Долалу: 10.

ЗIамига зал № 1 — **«Сийлен гIозарч».** Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30.

ЗIамига зал № 2 — **«Сийлен гIозарч».** Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

ЗIамига зал № 3 — **«Бакъахьарча наха юкъе».** Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

«Родина» яхача кинотеатре.

«Сийлен гIозарч». Долалу: 9, 11.05, 1.10, 3.15, 5.20, 7.25, 9.25.

ДIаьхдаь сеанс — **«Грозне».** Долалу: 9.25.

Нохч-ГIалгIай книжни издательства керттера редактор
АУШЕВ
Дреса Махьмад
ха йоацаш кхалхар хала а хеташ «Сердало» редакце коллективо кодам бу цун дезалга.

Нохч-ГIалгIай книжни издательства керттера редактор
АУШЕВ
Дреса Махьмад
цIаьхха кхалхарах хоам а беш, из дагахьа хала а хеташ цун дезалга кодам бу Нохч-ГIалгIай книжни издательства коллективо.

Доазол дехьара

Империалисташа Инде леладу тийша балхаш

ТАСС-а корреспондента В. Осипова язду:

Дижад индийско-китайски доазон тIара топий тата. Соцадаьд даь а гIулакх доацаш, дунен реакце низашта мара пайдана доацаш Iоухийта цIий. Цхьабакъда, империалистически гIозараша тIа-тIа дукхагIа чIоагIбу дунен цу районе кхохкам лоаттабара тIаберзабаь бола шоай болх. Алхха цу гIулакха Инде яьхкаяр лакхера лоархIаш йола американски, английски, малхбузенгермански делегацеш. Цу делегацей членаша Индена дош деннадар герзаца, инструкторашца, транспортни средствашца новкъостал дергда шоаш, аьнна.

Хьалха Англе деннача 150 тонн герзал совнагIа, соглашени яьй леладе кхы а герз лургдолаш. 23 ноябре Инде кхаьчав Индена енна США федерарча тIема низий транспортни самолеташ лелаергйола 160 американски летчик. Американски герз ийдергдолаш барт вIаштIехьбаьннаб.

Сихонца Пакистане яхай США-и Англеи делегацеш, Кашмирски дош ханна дита а гIотта ца деш дита дезаш хиларах цун лидераш тешабар духьа. Цу гIулакхо Индега йиш хулийтаргьяр Пакистанацарча доазон тIара эскараш хьа а даьха, КНР-еца дов латтача районе уж дIатIадига.

МалагIа бахьанаш да империалистически гIозараша леладераш тIема истори хьалхьедарца а Индега керда довнаш доладайта гIертарца а? Царех цаI да Инди нейтралистски наькъа тIара яккха а из агрессивни блокашта юкъеоза а безам хилар. Из гуччахьа хьадийцад Инде премьер-министр Неру хIанз а нейтрализман блокашта юкъе ца хиларей политиках тувсалуш, хIанз а Пакистанаца къамаьл доладе ца тугаш хилар бахьан долаш 20 ноябре раьза доацаш хIамаш яздаьча «Нью-Йорк таймс» яхача газето.

Дов дикъдар духьа США лерхIа цхьа гIулакх селла нийса хьахьеккхача цу къамаьлал дикагIа кхетадеш а гуччахьа аьнна а фу хила йиш я!

Империалисташа лерхIаш дола шоллагIа гIулакх да Инди экономически дегIайоагIилга соцадар, кхоалагIча пхе шера планах хьалъеча объекташта хьожадаь дуккха ахча юха а даккхийта, тIема гIулакхашка хьожадайтар а цу тайппара цун экономика кхы а дукхагIа Малхбузенах тийша хилийтар а, кхыча мехкий капитал Инде дукхагIа чуккхаьара йола торонаш шеръяр, цун пачхаьалкхен экономика сектор — из экономически гIулакхашта ший лоIаме хилара лард йохаяр, шоашта бедал лоаттаю моттиг Индех хилийтар. Кхыча дешашца аьлча, цар лерхIар да кхыча мехкий монополеш йIаьхий хилийтар духьа индийски халкъ доацаделга.

Инде чухь дунен реакце лерхIарех цаI да ший лоIамера политика, пачхаьалкхен экономика сектор дегIайоалаяр, дIахо демократически хувцамаш дар духьа лоаттабеча къовсаме хьалха латта мехка прогрессивни демократически низаш тоIаделга.

Империалистически гIозараша Инде леладу тийша балхаш бахьан долаш сагот деш а гIайгIа кхаьча а да деррига машар безаш дола, машар латтарца къаман, политически, экономически лоIам хиларца а хаштдолаш дола халкъаш. «Эггара хьалха американскии английскии хьашташ кхоачашде дага дола а цхьанна тайпара индийски хьашташ кхоачашде дага доаца а хIиллане гIулакх», — иштта даьшхар уж тийша балхаш «Аль-кифах» яхача ливански газето.

Машар безача халкъаша дика кхетаду, реакце тийшача балхаша царех хьайоалача шоай бIехача тIехьенца Инде чухь империалистически гIулакхаш чIоагIдаларга кхоачавергхилар.

Талхаш латт гIулакхаш

ЛОНДОН, 2 декабрь. (ТАСС). Селхан Суансе ше къамаьл деш лейбористски парте лидера заместителa Джордж Брауна аьлар, бе болх боаца нах мехка дукхагIа хулаш хиларах талхаш латт гIулакхаш.

Iаьржа морх а хинна Англена тIабоагIаш латт дуккха нах бе болх боацаш хилара кхерам. Укх тIеххьарча 20 шера ца хиннача тайпара дукха хиннаб хIанз хьабе болх боаца нах. ТIа-тIа дукхагIа уйла еш а дувцаш а ба нах «ткъаь иттлагIча шерашка хиннача кризисах».

«Санди экспресс» яхача газето тахан белгалдоакх, хьабе болх боаца нах дукхагIа хулийташ дола промышленностах тешам боврa гIулакх Англи «юкъарча рынкана» юкъеяхара планаша хьоадаь хилар.

Брюсселе чакхйоахаргйолча экономика дегIайоалаяра программо Англе дуккха промышленни районаш хIалакьярга кхоачавергва, яхаш язду газето. Масала, из хIама тIакхоачаргдарех лоархI газето Ливерпулереи Глазгореи кемаш ду болхлой, хIана аьлча «юкъарча рынка» диллача дохкар-эцар дара английски кемаша кхухьа никъ дикка кIезигбала безаш ба.

Газето правительство тIахьех мехка экономика толхаеш йола, «юкъарча рынкана» юкъеяхара планаш тIа ца эцара.

Цхьаккха нийсхо йоаца гIулакх

БЕРЛИН, 2 декабрь. (ТАСС). «Нейсе дейчланд» яхача газето беча хоамах, Нобелевски преме лауреата лорда Бертран Рассела, нацизм йолча хана Iаьдал тIакхувш хиннача объединенена (ОЛПН) Малхбузен Берлине судебни процесс йолаяр харцахьа а лоархIаш, аьлар: нацистски режимо гIелал яхьаш хинна нах юкъебоагIаш йола организаци бехке ярца эхь дайна хьувз Аденауэра правительство. Политически уйла кхы тайпа хилар бахьан долаш хIанз бехке еш йола из организаци хьаллаца йоагIар хIара немецки гражданина.

ОЛПН еш йола суд цхьаккха нийсхо йоаца гIулакх да аьнна, яьшхар Б. Рассела. Цо белгалдаьккхар, малхбузен-германски антифашистий организацена тIакхувлга дIадаккхар духьа лоаттабу къовсам хIара немцечун сийлахь гIулакх хилар.

Малхбузен Берлинерча суда хьалхашка эттараш антифашисташ а боацаш, малхбузенгермански правительство я, аьлар машар лорабара английски комитета председателa Гордон Шаффера АДН агентства корреспондентаца ше къамаьл деш.

Итальянски компарте съезд

РИМ, 3 декабрь. (ТАСС). Селхан укхаза хьайийлай Итальянски Коммунистически парте X-гIа съезд.

Съезде дакъа лоацаш я дунен дуккхача мехкий коммунистически болхлойи партей делегацеш, цу даькъе КПСС ЦК Президиума член а секретарь а вола Ф. Р. Козлов керте латта Советски Союза Коммунистически парте делегаци а.

Ден повестка чIоагIъяьй съездо: 1. Демократеи машареи хьалашка социализмага бодача наькъа тIа къахьегамхой классий цхьоагIо, 2. Парте устава юкъе хувцамаш дара хьакъехьа, 3. ИКП хьалхле лелаю органаш харжар.

Ден повестка тIарча хьалхарча дешах доклад йир Итальянски Коммунистически парте генеральни секретара Пальмиро Тольятте.

ЕВРОПЕ ЭГГАРА ВОГIА

АФИНЫ, 2 декабрь. (ТАСС). Iалаьмате халача хьалашка дах гречески халкъ, кIезиг-дукха а вахара кхоачамбара 500 эзар совгIа квартира тоъац мехка. 150 эзар ахархой дезал вIалла а чубаха моттиг йоацаш ба.

Цу хьакъехьа гречески архитекторий съезде хоам бир гречески архитекторий союза председателa Бициоса. Съезде дакъа лоацаш хиннараша чIоаггIа критика йир правительствана гречески халкъа эшарий кхы цо йоакхо ца яр бахьан долаш.

«Электерия» яхача газета корреспондента Нью-Йоркера беча хоамах, шера цкъазза арадувлача дукха ха йоацацаш ООН-а кепа теха арадаьннача чуIеча цIенойи гIишлойи статистика бюллетена тIа аьннад, чуIеча цIеношта Европе эггара вогIа хьалаш долаш ба грекаш.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовиктий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахарен, экономикаи, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03211. Закаэ № 6497